

EASO

Gyakorlati útmutató a gyermek menekültügyi eljárásokban érvényesítendő, mindenek felett álló érdekéről

EASO gyakorlati útmutatók sorozat

2019

Felelősségkizáró nyilatkozat

E fordítás minőségét az illetékes nemzeti hatóságok nem ellenőrizték. Amennyiben úgy látja, hogy a fordítás nem felel meg a vonatkozó nemzeti terminológiának, kérjük, lépjen kapcsolatba az [EASO](#)-val.

Az Európai Unióval kapcsolatban bővebb tájékoztatást az interneten talál (<http://europa.eu>).

Print	ISBN 978-92-9485-173-4	doi:10.2847/914329	BZ-03-19-914-HU-C
PDF	ISBN 978-92-9485-153-6	doi:10.2847/688869	BZ-03-19-914-HU-N

© Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO), 2019

Sem az EASO, sem más, a nevében eljáró személy nem tehető felelőssé az itt szereplő információk esetleges felhasználásáért.

EASO
Gyakorlati útmutató
a gyermek menekültügyi
eljárásokban
érvényesítendő,
mindenek felett
álló érdekéről

EASO gyakorlati útmutatók sorozat

2019

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	5
Bevezetés.....	7
Miért készült ez a gyakorlati útmutató?.....	7
Mi szerepel a gyakorlati útmutatóban?	7
Mire terjed ki ez a gyakorlati útmutató?	8
Hogyan készült ez a gyakorlati útmutató?	8
Hogyan kell használni ezt az útmutatót?.....	9
Hogyan kapcsolódik ez a gyakorlati útmutató az EASO többi támogatási eszközéhez?	9
Terminológia.....	10
Az életkor meghatározása.....	10
A mindenek felett álló érdekre irányuló meghallgatás(ok).....	10
A mindenek felett álló érdek értékelése és meghatározása	10
Gyermek/kiskorú.....	10
Veszélyeztetett gyermekek	10
Az emberkereskedelem gyermek áldozatai (vagy az emberkereskedelem veszélyének kitett gyermekek).....	11
A III. dublini rendelet és az eljárási garanciákat tartalmazó dublini végrehajtási rendelet.....	11
Család	11
Családtagok felkutatása	12
Gyám/képviselő	12
Eljárási biztosítékok és garanciák	12
Hozzá tartozó.....	13
Felnőtt családtagjaitól elszakított gyermek.....	13
Kísérő nélküli gyermek	13
1. A gyermek mindenek felett álló érdekének hátttere és elemei	14
1.1 A gyermekjogi megközelítés.....	15
1.2 Az „elsődleges szempont” koncepciójának kielemezése	16
1.3 Multidiszciplinaritás és az értékelés objektív jellege	17
1.4 A mindenek felett álló érdekre irányuló folyamatok	18
1.5 A gyermek mindenek felett álló érdeke és a meghallgatásához való joga.....	18
1.6 A gyermek mindenek felett álló érdekét befolyásoló tényezők mérlegelése	19
2. Eljárási biztosítékok	21
Biztonság	21
Szakképzett személyzet	22
Nemzetközi védelem kérelmezése.....	22
Nyilvántartásba vétel	22
Prioritások megállapítása/az eljárás időtartamának ehhez történő igazítása	22
A határon lefolytatandó/gyorsított eljárások alóli mentesség.....	23
Jogi képviselet biztosítása	23
Jogi tanácsadás biztosítása.....	24
Tájékoztató és tolmácsolás biztosítása.....	24
A gyermek véleményének meghallgatása és a gyermek részvétele	24
A tényállás megállapítása.....	26
A gyermek mindenek felett álló érdekének dokumentálása.....	26
A család egységének tiszteletben tartása.....	27

A gyermek menedékkérelmének értékelése	27
A gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó ajánlások.....	28
Biztosítékok hiánya.....	28
3. A gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése a gyakorlatban.....	29
3.1 A gyermekvédelmi szolgálatokkal való együttműködés.....	29
Egyéb jogokhoz való hozzáférés biztosítása	29
3.2 Eljárási garanciák alkalmazása.....	29
3.3 A gyermek egyéni körülményei	32
3.4 Esetleges megnövekedett kockázatok és kiszolgáltatottsági tényezők.....	33
3.5 Különböző eljárás módok.....	33
A dublini rendelet	33
Gyorsított és a határon lefolytatandó eljárások	34
Egyéb eljárás módok	35
3.6 Hozzá tartozó/kísérő felnőtt gondviselőként/gyámként történő kijelölése	35
4. A gyermek kiszolgáltatottságát és veszélyeztetettségét jelző indikátorok.....	36
Gyermekek szülők kíséretében	36
Felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek	37
Házasságot kötött gyermekek	37
Az emberkereskedelem gyermek áldozata.....	39
A kiszolgáltatottság értékelésének egyéb típusai.....	40
I. melléklet – A mindenek felett álló érdekekre vonatkozó sablon	42
II. melléklet – Szakpolitikai dokumentumok és útmutatók.....	44
III. melléklet – Jogi keret	45
Nemzetközi jogszabályok	45
Uniós jogszabályok	46
„Puha jogi” eszközök	48
IV. melléklet – Bibliográfia	49

Rövidítések jegyzéke

A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv (átdolgozás)	Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i 2013/32/EU irányelve a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról (átdolgozás)
AT	Ausztria
Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2011. április 5-i 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
BE	Belgium
Befogadási irányelv (átdolgozás)	Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i 2013/33/EU irányelve a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról (átdolgozás)
BG	Bulgária
BIA	a mindenek felett álló érdek értékelése
BIC	a gyermek mindenek felett álló érdeke
BID	a mindenek felett álló érdek meghatározása
CH	Svájc
CP	gyermekvédelem
CY	Ciprus
DE	Németország
DK	Dánia
EASO	Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal
EE	Észtország
EL	Görögország
ES	Spanyolország
EU	Európai Unió
EU+ államok	Az Európai Unió tagállamai, valamint Norvégia, Svájc, Izland és Liechtenstein
FGM/C	női nemi szervek megcsonkítása/levágása
FI	Finnország
FR	Franciaország
FRA	Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége
Gyermekjogi Bizottság	Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága
Gyermekjogi Egyezmény	A gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (1989)
HU	Magyarország
IE	Írország
IPSN	Különleges igényekkel rendelkező személyek beazonosítására szolgáló eszköz
IT	Olaszország
KEMR	közös európai menekültügyi rendszer

Kvalifikációs irányelv (átdolgozás)	Az Európai Parlament és a Tanács 2011. december 13-i 2011/95/EU irányelve a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról (átdolgozás)
LV	Lettország
MS	Az Európai Unió tagállama(i)
NL	Hollandia
NO	Norvégia
PL	Lengyelország
RO	Románia
SE	Svédország
SI	Szlovénia
SK	Szlovákia
THB	emberkereskedelem
UNHCR	az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosa
III. dublini rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i 604/2013/EU rendelete (III. dublini rendelet) egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról (átdolgozás)

Bevezetés

Miért készült ez a gyakorlati útmutató?

A közös európai menekültügyi rendszert (KEMR) alkotó jogi aktusok megerősítik az Európai Unió tagállamai, valamint Svájc, Norvégia, Izland és Liechtenstein (EU+ államok) azon kötelezettségét, hogy a gyermekeket érintő valamennyi intézkedés során értékelni kell a gyermek mindenek felett álló érdekét, és azt elsődleges szempontként kell kezelni ⁽¹⁾. A *gyermek menekültügyi eljárásokban érvényesítendő, mindenek felett álló érdekéről szóló gyakorlati útmutató* (gyakorlati útmutató) kidolgozására azért került sor, hogy támogassa az EU+ államokat a gyermek mindenek felett álló érdekéhez kapcsolódó kötelezettségeik teljesítésében.

A **gyermek mindenek felett álló érdekét** értékelni kell, és elsődleges szempontként kell figyelembe venni ⁽²⁾ az őt érintő valamennyi intézkedés vagy döntés során ⁽³⁾. Jelenleg azonban az EU+ államok többségének nincs olyan – a gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel kialakított – eljárása, amely a saját menekültügyi rendszereiken belül e kötelezettség végrehajtását szolgálná. Az Európai Bizottság az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett, 2017. április 12-i közleményében a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó útmutatók és eszközök továbbfejlesztésére szólította fel az uniós ügynökségeket. Az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatalnak (EASO) a gyermekekre vonatkozó nemzetközi védelmi eljárásokat feltérképező, jóváhagyott megállapításai megerősítik, hogy útmutatásra van szükség azzal kapcsolatban, hogy a gyakorlatban hogyan valósítandó meg a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként való kezelése.

E gyakorlati útmutató célja, hogy segítse a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítéséhez szükséges kulcsfontosságú mérföldkövek és érzékeny pontok meghatározását és hangsúlyossá tételét. Ez azt a célt szolgálja, hogy az EU+ államokat segítsék a mindenek felett álló érdekre vonatkozó jogelv alkalmazása során, valamint a gyermekekre vonatkozó menekültügyi eljárásokban a garanciális elemeket megerősítsék. Az EU+ államoknak olyan gyermekbarát menekültügyi eljárást kell megteremtíteniük, amely az uniós és a nemzetközi joggal összhangban biztosítja a gyermek védelmét az eljárás minden szakaszában.

Mi szerepel a gyakorlati útmutatóban?

A gyakorlati útmutató célja, hogy iránymutatással és támogatással szolgáljon az illetékes nemzeti hatóságok számára azokkal az előírt garanciákkal és védelmi intézkedésekkel kapcsolatban, amelyek biztosítják, hogy a menekültügyi eljárások során a gyermeket érintő döntések meghozatalakor a gyermek mindenek felett álló érdeke legyen az elsődleges szempont. Az útmutató öt részre oszlik, tartalma többek között: terminológiai áttekintés; 1. a gyermek mindenek felett álló érdekének háttere és elemei; 2. a releváns garanciák; 3. a mindenek felett álló érdek gyakorlati értékelésére vonatkozó iránymutatás; valamint 4. a kiszolgáltatottságot és veszélyeztetettséget jelző mutatók. Végül a gyakorlati útmutató tartalmaz egy átfogó ellenőrző listát, amelyet annak érdekében állítottak össze, hogy a felelős hatóságok valamennyi kulcsfontosságú lépést megtegyenek, és azokat megfelelően figyelembe vegyék a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésekor. Az útmutató mellékletekkel egészül ki; a téma

⁽¹⁾ Megjegyzendő, hogy a menekültügyi uniós vívmányok a „kiskorú” kifejezést használják, amely egyenértékű a „gyermek” kifejezéssel. Mindkét kifejezés 18 év alatti személyre vonatkozik. Lásd még a terminológiát.

⁽²⁾ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke; lásd még a 2017. április 12-i, a [migráns gyermekek védelméről](#) szóló, az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett bizottsági közlemény (COM(2017) 211 final) 14. oldalát (A migráns gyermekek védelme).

⁽³⁾ Gyermekjogi Bizottság: [14. sz. általános kommentár \(2013\) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen \(3. cikk, \(1\) bekezdés\)](#), 2013. május 29., CRC/C/GC/14; a mindenek felett álló érdekre vonatkozó UNHCR-iránymutatást lásd: UNHCR, [Safe & Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe](#) (Biztonságban és épségben: mit tehetnek az államok az Európában tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek mindenek felett álló érdeke tiszteletben tartásának biztosítása érdekében), 2014. október; UNHCR és Nemzetközi Mentési Bizottság: [Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines](#) (Gyakorlati kézikönyv a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározására vonatkozó UNHCR-iránymutatás végrehajtásához), 2011.

szempontjából releváns szakpolitikai dokumentumok és útmutatók gyűjteményével, valamint többek között a nemzetközi, európai és uniós jogi eszközöket tartalmazó jogi keret áttekintésével.

Mire terjed ki ez a gyakorlati útmutató?

A gyakorlati útmutató alkalmazási köre arra korlátozódik, hogy hogyan kell elsődleges szempontként értékelni a gyermek mindenek felett álló érdekét a menekültügyi eljárások során ⁽⁴⁾, továbbá csak olyan (családdal érkező vagy kísérő nélküli) gyermekekkel foglalkozik, akik nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be, vagy ilyen tartalmú szándéknyilatkozatot tettek ⁽⁵⁾. Olyan helyzetben, amikor a nemzetközi védelem iránti kérelem alapján indult szokásos eljárásrendtől eltérő eljárás módok szolgálhatják a gyermek mindenek felett álló érdekét, az illetékes gyermekvédelemben érintett hatóságoknak (a gyámból, a menekültügyi hatóságból és az ügyészből álló testületnek) a nemzeti jog és/vagy gyakorlat szerint megfelelő megoldásokat kell javasolniuk. Amikor a gyermek mindenek felett álló érdeke a befogadás céljából kerül értékelésre (a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv értelmében) vagy más eljárásban történik, ezen értékelésekre jelen gyakorlati útmutató nem terjed ki.

Ez a gyakorlati útmutató a menekültügyi eljárásra fókuszál. A gyermeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy szabad akaratából és megfelelő tájékoztatást követően dönthessen a nemzetközi védelem iránti kérelme benyújtásáról. A szülő/gyám/képviselő és/vagy a gyermekvédelmi szereplők folyamatosan értékelhetik, hogy a kérelem benyújtása és az ez alapján indult eljárás valóban a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e. A gyermekvédelem és a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése túlmutat a menekültügyi eljárásról, hiszen együttműködést tesz szükségessé mindazon releváns szereplők között, akik – a nemzeti jogtól és/vagy gyakorlattól függően – hatáskörrel bírnak a gyermek mindenek felett álló érdekének folyamatos értékelése során. A gyermek védelme és a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése túlmutat a menekültügyi eljárásról, ezért átfogó módon folyamatos együttműködésre van szükség a gyermekvédelmi hatóságokkal és más szereplőkkel, például a befogadással foglalkozó hatóságokkal, a gyámmal/képviselővel és a jogi tanácsadókkal.

A gyakorlati útmutató a mindenek felett álló érdekre vonatkozó elv menekültügyi eljárásokban történő gyakorlati végrehajtását kívánja támogatni az uniós vívmányokkal és más releváns nemzetközi jogszabályokkal ⁽⁶⁾ összhangban. A gyakorlati útmutató kidolgozása annak tudatában történt, hogy a különböző EU+ államokban eltérő joggyakorlat alakult ki és különböző szereplők érintettek a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése során, és a nemzeti hatóságokon múlik az, hogy valamennyi releváns védelmi garancia és biztosíték érvényesíthető legyen a menekültügyi eljárás során.

Hogyan készült ez a gyakorlati útmutató?

Ezt a gyakorlati útmutatót az EASO dolgozta ki egy belga, dán, finn, ír, norvég és román szakértőkből álló munkacsoport, valamint az Európai Bizottság, az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA), az ENSZ Menekültügyi Főbiztos (UNHCR) és az ENSZ Gyermekalapja (UNICEF) támogatásával. Ezenfelül az Európai Bizottsággal, az EU+ államokkal és nemzetközi szervezetekkel is folytattak konzultációt. Az útmutató egyesíti az összegyűjtött tapasztalatokat, a magas színvonalú nemzetközi védelmi eljárások elérésére vonatkozó közös célkitűzést tükrözve. A gyakorlati útmutató továbbá figyelembe veszi az EASO által az áthelyezési programhoz Görögországban és Olaszországban azonosított, az áthelyezésre jogosult

⁽⁴⁾ Egyes tagállamok a befogadási szakaszban a nemzetközi védelmi eljárásoktól elkülönítetten végzik el a mindenek felett álló érdek értékelését.

⁽⁵⁾ Ez nem sérti egyes tagállamok azon rendelkezéseit, amelyek lehetővé teszik a gyermekek számára, hogy a saját nevükben, illetve a szülei vagy a képviselőik közreműködésével nyújtsanak be kérelmet (a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 7. cikkének (3) bekezdése), és magában foglalja a nemzetközi védelem iránti kérelem elkészítését, nyilvántartásba vételét és benyújtását a különböző vonzataikra tekintettel (a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 6. cikke).

⁽⁶⁾ Többek között az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2011. április 5-i [2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv](#) (HL L 101., 2011.4.15., 1–11. o.) (az emberkereskedelem elleni irányelv) releváns rendelkezései.

gyermekek mindenek felett álló érdekének értékelése során nyújtott támogatással ⁽⁷⁾ összefüggésben alkalmazott leginkább bevált gyakorlatokat.

Hogyan kell használni ezt az útmutatót?

A gyakorlati útmutató általános iránymutatással szolgál, és referenciaként vagy inspirációt nyújtó forrásként használható a gyermekek számára nemzeti szinten kidolgozott standard eljárási szabályok naprakésszé tételéhez és/vagy továbbfejlesztéséhez.

A mindenek felett álló érdekre vonatkozóan az útmutatóban javasolt ellenőrző lista támogatni és biztosítani fogja a folyamatos információgyűjtés és -értékelés folyamatát. Lehetővé fogja tenni az értékelő számára, hogy megbizonyosodhasson arról, hogy a releváns információk és eljárási garanciák az adatvédelem/adatbiztonság megfelelő figyelembevételével kerültek-e biztosításra.

A gyakorlati útmutató a releváns uniós, nemzetközi és nemzeti jogszabályokkal összhangban használható a gyermekjogi megközelítés ⁽⁸⁾ tiszteletben tartásával. Ezenfelül a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó, különféle meglévő szakpolitikai anyagokat és iránymutatásokat fejlesztettünk tovább és használtunk fel az útmutató ezen elv végrehajtása tárgyában kidolgozott iránymutatása kidolgozásakor. További referenciaanyagok állnak rendelkezésre ezen útmutató Szakpolitikai dokumentumok és útmutatók című II. mellékletében.

Hogyan kapcsolódik ez a gyakorlati útmutató az EASO többi támogatási eszközéhez?

Az EASO feladata, hogy segítse az EU+ államokat a KEMR végrehajtása során, többek között a közös képzés, közös minőségi követelmények és közös, a származási országra vonatkozó információk terén. Az EASO valamennyi támogatási eszközéhez hasonlóan ez a gyakorlati útmutató is a KEMR közös szakmai követelményein alapul. Az útmutató a rendelkezésre álló egyéb EASO-támogatási eszközök – különösen *az életkor meghatározásáról szóló gyakorlati útmutató*, *a családtagok felkutatásáról szóló gyakorlati útmutató*, valamint a gyermekek meghallgatására vonatkozó képzési modul – kiegészítésének tekintendő.

⁽⁷⁾ A Tanács (EU) 2015/1523 határozata (2015. szeptember 14.) a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország érdekében elfogadott átmeneti intézkedések megállapításáról.

⁽⁸⁾ Lásd a szakpolitikai dokumentumokat és útmutatókat tartalmazó II. mellékletet és a jogi keretet tartalmazó III. mellékletet.

Terminológia

Az életkor meghatározása

Az életkor meghatározása az a folyamat, amelynek során a hatóságok megpróbálják megbecsülni egy-egy személy valós életkorát vagy korosztályát annak megállapítása érdekében, hogy az adott egyén gyermekkorú vagy nagykorú-e ⁽⁹⁾.

A mindenk felett álló érdekre irányuló meghallgatás(ok)

A mindenk felett álló érdekre irányuló meghallgatások a gyermekkel, a gyermek gyámjával vagy a gyermek gondozásáért és védelméért felelős személlyel folytatott meghallgatásokra vonatkoznak. Előfordulhat, hogy egyes országok a gyermekkel egynél több célzott meghallgatást tartanak. Ezeket a meghallgatásokat a gyermek mindenk felett álló érdekének folyamatos értékelése céljából alkalmazzák. A meghallgatásokat lehet elkülönítetten lefolytatni, de képezhetik a személyes meghallgatás vagy bármely más meghallgatás (a családtagok felkutatására irányuló meghallgatás, a kiszolgáltatottság értékelésére irányuló meghallgatás stb.) részét is. Az ilyen meghallgatásokat azon tény ismeretében kell lebonyolítani, hogy a szóban forgó gyermek mindenk felett álló érdekének értékelése egy folyamat, nem pedig egyszeri eljárási cselekmény. A gyermek mindenk felett álló érdekének elsődleges szempontként történő kezelése valamennyi döntés és eljárás – többek között a meghallgatások – szerves része. Naprakészé tehető és felülvizsgálható.

A mindenk felett álló érdek értékelése és meghatározása ⁽¹⁰⁾

A gyermekjogi egyezményrel foglalkozó bizottság (CRC Bizottság) egyedüli irányadó módon, kötelezően értelmezi a gyermek mindenk felett álló érdekének értékelését, az alábbiak szerint:

Olyan egyedi tevékenység, amelyet minden egyes esetben el kell végezni [...], és amely egy-egy adott gyermek vagy gyermekcsoport konkrét helyzetében történő döntéshozatalhoz szükséges tényezők értékeléséből és mérlegeléséből áll.

[...] A „mindenk felett álló érdek meghatározása” azt a hivatalos eljárást írja le, amelyet szigorú eljárási biztosítékok beépítésével dolgoztak ki a gyermek mindenk felett álló érdekének értékelésen alapuló meghatározása céljából ⁽¹¹⁾.

Gyermek/kiskorú

Az uniós jogszabályokban a „gyermek” és a „kiskorú” kifejezés a 18 év alatti személyekre vonatkozóan használatos. Megjegyzendő, hogy az uniós menekültügyi szabályozás a „kiskorú” kifejezést használja, amely egyenértékű az ezen útmutatóban használt „gyermek” kifejezéssel, tekintettel arra, hogy az útmutató tárgya – mégpedig a „gyermek mindenk felett álló érdeke” – az ENSZ Gyermekjogi Egyezményéből fakadó nemzetközi közjogi elv.

Veszélyeztetett gyermekek

A kifejezés bármely olyan gyermekre utal, aki – családja összetételétől vagy helyzetétől függetlenül – konkrét veszélynek lehet kitéve; ilyen a kísértő nélküli gyermek, a szüleitől elszakított vagy szülei

⁽⁹⁾ EASO: *Gyakorlati útmutató az életkor meghatározásáról*, 2018; *Az Európai Migrációs Hálózat glosszáriuma: „kormeghatározás”*, utolsó megtekintés: 2020. január 23.; a gyermek mindenk felett álló érdekére és az életkor meghatározására vonatkozó további információk a következő oldalon találhatóak: Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országokon kívül tartózkodó, kísértő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6, V.A. szakasz, 31. pont, i. alpont.

⁽¹⁰⁾ A gyermek mindenk felett álló érdekének meghatározására nem terjed ki ez a gyakorlati útmutató.

⁽¹¹⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenk felett álló érdeke elsődleges szempont legyen (3. cikk (1) bekezdés)*, 2013. május 29., CRC/C/GC/14.

kíséretében lévő gyermek. A gyermeket esetlegesen veszélyeztető körülmények lehetnek többek között, de nem kizárólagosan a következők: fizikai és lelki bántalmazás, szexuális és nemi alapú erőszak és más visszaélés- vagy kizsákmányolásformák, kényszer- és korai házasság, a női nemi szervek megcsonkítása vagy levágása, mentális egészségi problémák, önmagának okozott sérülés vagy öngyilkosság veszélye stb.

A veszélyeztetett gyermekek körébe tartoznak az emberkereskedelem áldozatául esett vagy ilyen veszélynek kitett gyermekek, a lelki, testi vagy szexuális és nemi alapú erőszak súlyos formáinak, többek között a női nemi szervek megcsonkításának vagy levágásának, kényszer- és korai házasságnak, fizikai és mentális bántalmazásnak, valamint más visszaélés- vagy kizsákmányolásformáknak a túlélői, a gyermekkorú családfők, a hontalan gyermekek, a serdülőkorú anyák, a fegyveres csoportokban részt vevő gyermekek, a súlyos betegségben szenvedő gyermekek, a mentális egészségi problémákkal küzdő gyermekek stb.

Az emberkereskedelem gyermek áldozatai (vagy az emberkereskedelem veszélyének kitett gyermekek)

A kifejezés bármely olyan gyermekre utal, akinek az esetében – még a kizsákmányolás bekövetkezése előtt – észszerű indokok alapján vélelmezhető, hogy emberkereskedelem áldozatául estek ⁽¹²⁾. Az emberkereskedelem gyermek áldozatai vagy potenciális gyermek áldozatai különleges körülményeik figyelembevételével jogosultak segítségnyújtásra és támogatásra ⁽¹³⁾.

A III. dublini rendelet és az eljárási garanciákat tartalmazó dublini végrehajtási rendelet

Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i 604/2013/EU rendelete egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról (átdolgozás) ⁽¹⁴⁾. A III. dublini rendelet olyan eljárási garanciákra hivatkozik, mint a képviselő kijelölése, és többek között a képviselők valamennyi releváns dokumentumhoz való hozzáférése ⁽¹⁵⁾.

Család

A „család” kifejezés tágan értelmezendő, amely magában foglalja a biológiai, az örökbe fogadó vagy a nevelőszülőket, a testvéreket, vagy adott esetben a szélesebb értelemben vett családot vagy közösséget ⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Az emberkereskedelem továbbra is a súlyos és szervezett bűnözés igen jövedelmező formája, amelyet kifejezetten megtilt az Európai Unió Alapjogi Chartája, mégpedig annak 5. cikke, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 79. és 83. cikke. Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló irányelv 2. cikke tartalmazza az emberkereskedelem bűncselekményének fogalommeghatározását, és többek között a gyermek áldozatokra hivatkozik. A szexuális kizsákmányolás céljából – főként lány áldozatokkal – folytatott gyermekkereskedelem és a kényszerített bűncselekmény-elkövetés beszámolója szerint növekvőben van. Az emberkereskedelmi hálózatok a migrációs válságot ahhoz használják ki, hogy a legkiszolgáltatottabbakat, különösen a gyermekeket vegyék célba, emellett általános aggályok merülnek fel a szexuális kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskedelem növekvő kockázatával kapcsolatban. Lásd: A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről, 2016. május 19., COM(2016) 267 végleges (eredményjelentés); Europol: *Helyzetjelentés: Emberkereskedelem az EU-ban*, 765175, 2016. február (helyzetjelentés).

⁽¹³⁾ Lásd az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló irányelv 13–16. cikkét; az emberkereskedelem áldozatait megillető uniós jogok áttekintését lásd az Európai Bizottság következő kiadványában: *Az emberkereskedelem áldozatainak uniós jogai*, 2013.

⁽¹⁴⁾ A III. dublini rendelet.

⁽¹⁵⁾ A III. dublini rendelet 6. cikkének (2) bekezdése.

⁽¹⁶⁾ Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országokon kívül tartózkodó, kisértő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6; az elismerésről szóló átdolgozott irányelv (19) preambulumbekzdése.

Családtagok felkutatása

A családtagoknak (többek között a kísérő nélküli gyermekek hozzátartozóinak vagy korábbi gondviselőinek) a családi kapcsolatok helyreállítása és a családegyesítés céljából történő felkutatása, amikor ez a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja ⁽¹⁷⁾.

Gyám/képviselő ⁽¹⁸⁾

A „gyám”, a „képviselő” és a „jogi képviselő” kifejezések használata nem következetes, vagy különbözhet a nemzetközi/uniós keretrendszerben. A gyakorlati útmutatóban a „gyám/képviselő” kifejezések együttesen használhatók.

A **gyám** olyan független személy, aki a gyermek mindenek felett álló érdekét és általános jóllétét védi, és e célból kiegészíti a gyermek korlátozott jogképességét. A gyám a gyermek törvényes képviselőjeként jár el valamennyi eljárás során, ugyanúgy, ahogyan a szülő képviseli a gyermekét ⁽¹⁹⁾.

A **képviselő** „az a személy vagy szervezet, akit vagy amelyet a hatáskörrel rendelkező testületek a kísérő nélküli [gyermeknek] [a nemzetközi védelmi] eljárások során történő támogatására és képviseletére jelölnek ki azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermek mindenek felett álló érdekét, valamint szükség esetén jognyilatkozatot tegyen a [gyermek] nevében. [...]” ⁽²⁰⁾.

A képviselő szerepe eltér a **jogi képviselőétől**, aki olyan jogi tanácsadó vagy szakképzett ügyvéd/jogász, aki „a nemzeti jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően jogi segítséget nyújt, a gyermek nevében nyilatkozik, valamint írásos beadványt szerkeszt és személyesen ellátja a gyermek jogi képviseletét a menekültügyi vagy egyéb eljárásokban” ⁽²¹⁾.

Eljárási biztosítékok és garanciák

Az eljárási garanciák olyan különleges támogatási intézkedések, amelyeket a különleges igényekkel rendelkező személyek eljárásokhoz való hatékony hozzáférése érdekében szükséges feltételek megteremtése érdekében vezettek be, és amelyek a nemzetközi védelem iránti kérelmük megalapozottságához szükségesek. Az eljárási garanciák lehetővé teszik a különleges igényekkel rendelkező kérelmezők számára, hogy élhessenek jogaikkal, és eleget tehessenek a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelvben előírt kötelezettségeiknek ⁽²²⁾.

A III. dublini rendelet az „eljárási biztosítékok” alatt a fellebbezéssel kapcsolatos rendelkezésekre utal. A Gyermekjogi Bizottság 14. sz. általános kommentárja a fent meghatározott mindkét garanciát felsorolja csakúgy, mint az eljárási biztosítékokat, például a meghallgatáshoz való jogot és a fellebbezés jogát.

⁽¹⁷⁾ Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országokon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6; a III. dublini rendelet 6. cikkének (4) bekezdése, valamint a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 24. cikke (3) bekezdésének és az elismerésről szóló átdolgozott irányelvnek a rendelkezései; lásd még: EASO: *Gyakorlati útmutató a családtagok felkutatásáról*, 2016.

⁽¹⁸⁾ A terminológiával kapcsolatos további útmutatást lásd: FRA: *Handbook on Guardianship for children deprived of parental care* (Kézikönyv a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gyámságáról), 2014. június, 14–15. o.

⁽¹⁹⁾ Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országokon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6; ENSZ-közgyűlés: *Iránymutatás a gyermekek alternatív gondozásáról: a Közgyűlés által elfogadott határozat*, 2010. február 24., A/RES/64/142; FRA: *Handbook on Guardianship for children deprived of parental care* (Kézikönyv a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gyámságáról), 2014. június, a nemzeti gyámsági rendszerek létrehozásával és működtetésével kapcsolatos útmutatással szolgál, és kiemeli a gyám által ellátandó legfontosabb feladatokat. A „gyám” fogalma az ENSZ-dokumentumokban tágabb, mint az uniós vívmányokban.

⁽²⁰⁾ A menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 2. cikkének n) pontja és a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 2. cikkének j) pontja.

⁽²¹⁾ FRA: *Handbook on Guardianship for children deprived of parental care* (Kézikönyv a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gyámságáról), 2014. június.

⁽²²⁾ A menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv (29) preambulumbekzdése és 2. cikkének d) pontja.

Hozzá tartozó

A gyermek valamely tagállam területén tartózkodó felnőtt nagynénje, nagybátyja vagy nagyszülője, függetlenül attól, hogy a kérelmező házasságban vagy házasságon kívül született-e, vagy nemzeti jogszabályok értelmében örökbe fogadták-e ⁽²³⁾. Ha a hozzátartozót valamely illetékes hatóság jelöli ki hivatalosan, ezen útmutató szintén **gondviselőként** hivatkozik rá ⁽²⁴⁾.

Felnőtt családtagjaitól elszakított gyermek

Olyan gyermek, akit „az érintett tagállam jogszabályai vagy gyakorlata értelmében az érte felelős összes felnőttektől”, de nem feltétlenül más hozzátartozóitól elszakítottak. Ezért ez a kifejezés magában foglalhatja a más felnőtt családtagok vagy hozzátartozók által kísért gyermeket ⁽²⁵⁾. Ez a kifejezés nem szerepel a jelenlegi menekültügyi uniós joganyagban. A menekültügyi uniós joganyagban a felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek a kísérő nélküli gyermekek kategóriájába tartoznak.

Kísérő nélküli gyermek

A gyermek, aki jogszabály vagy az érintett tagállam gyakorlata alapján érte felelős nagykorú személy kíséréte nélkül lépett a tagállam területére, mindaddig, amíg ilyen személy/nagykorú személy tényleges felügyelete alá nem kerül; ideértve azt a gyermeket is, aki a tagállam területére történő belépést követően maradt felügyelet nélkül ⁽²⁶⁾.

⁽²³⁾ A III. dublini rendelet 2. cikkének h) pontja.

⁽²⁴⁾ A „gondviselést” valamely intézményre, védelmi ügyintézőre és hozzátartozókon kívüli egyéb szereplőkre háruló feladatok tekintő tagállami rendelkezések sérelme nélkül. Egyes tagállamokban a gondviselő a gyermek napi gondozásáért, azaz elszállásolásáért, étellemezéséért, iskolába szállításáért stb. felelős személy/intézmény.

⁽²⁵⁾ Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országokon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6, III. szakasz, 8. pont.

⁽²⁶⁾ A befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 2. cikkének e) pontja; a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 2. cikkének m) pontja; az elismerésről szóló átdolgozott irányelv 2. cikkének l) pontja; a III. dublini rendelet 2. cikkének j) pontja; a családegyesítési irányelv 2. cikkének f) pontja; Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országokon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6, III. szakasz, 7. pont; lásd még: UNHCR és UNICEF: *Safe and Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe* (Biztonságban és épségben: mit tehetnek az államok az Európában tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek mindenek felett álló érdeke tiszteltben tartásának biztosítása érdekében), 2014., 22. o.

1. A gyermek mindenk felett álló érdekének háttere és elemei

A gyermek mindenk felett álló érdeke olyan **jog, jogelv és eljárási szabály**, amely mélyen beágyazódott a nemzetközi és az európai jogba, és amely a KEMR szerinti átdolgozási javaslatokban kiemeltebb szerephez jut ⁽²⁷⁾. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke kimondja, hogy „A hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenk fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie” ⁽²⁸⁾, a Gyermekjogi Egyezmény 3. cikke pedig arról rendelkezik, hogy „...minden, a gyermeket érintő [intézkedés során] a gyermek mindenk felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban” ⁽²⁹⁾. A gyermek mindenk felett álló érdekének elsődleges szempontként történő kezelésének biztosítására vonatkozó kötelezettség a menekültügyi uniós joganyagban is megismétlődik ⁽³⁰⁾.

A gyermek mindenk felett álló érdekének elsődleges szempontként kezelése olyan folyamat, amely bármely fontos közigazgatási határozat meghozatala előtt értékelést tesz szükségessé. A gyermek mindenk felett álló érdekére irányuló folyamatoknak a menekültügyi eljárás előtt meg kell kezdődniük, és azután is folytatódniuk kell.

Amíg a gyermek a menekültügyi eljárás hatálya alatt áll, a gyermek mindenk felett álló érdekének értékelése továbbra is a gyermekvédelmi, a menekültügyi hatóságok és más szereplők kötelezettsége.

- A gyermekvédelmi szereplők számos célból (befogadás, oktatás, felügyelet stb.) értékelik a gyermek mindenk felett álló érdekét);
- Ugyanakkor a menekültügyi hatóságok szintén felelősek azért, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét elsődleges szempontként kezeljék a menekültügyi eljárás valamennyi szakaszában.

Ezeknek az értékeléseknek támogatniuk kell egymást, hogy valamennyi folyamat kihasználhassa a szükséges szinergiákat és elkerülhetőek legyenek az átfedések.

⁽²⁷⁾ Európai Bizottság: *Child-specific provisions in the Common European Asylum Package*, a közös európai menekültügyi rendszerben és a reformjára vonatkozó, 2016. május 4-i és július 13-i javaslatokban található, gyermekekre vonatkozó rendelkezések kivonata.

⁽²⁸⁾ Európai Unió: *Az Európai Unió Alapjogi Chartája*, 2012. október 26., 2012/C 326/02.

⁽²⁹⁾ Az Egyesült Nemzetek Szervezete: *Convention of the Rights of the Child (CRC)*, 1989. november 20.

⁽³⁰⁾ Lásd a szakpolitikai dokumentumokat és útmutatókat tartalmazó II. mellékletet.

A gyermekekre vonatkozó menekültügyi eljárások EASO általi feltérképezésének megállapításai

Az EASO által végzett feltérképezés 2017. évi validált eredményei szerint a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésére különböző időpontokban kerül sor: egyes esetekben a menekültügyi eljárás megkezdése előtt (**Írország és Szlovákia** ⁽³¹⁾); máshol, például **Bulgáriában és Görögországban** az eljárás egy konkrét szakaszában, például ha a gyermek nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be (ha az ügyész megfelelő tájékoztatást kapott ⁽³²⁾). **Lengyelországban** a nemzetközi védelemről szóló határozat meghozatalakor végzik el az értékelést.

A válaszadók többsége azonban azt állította, hogy az értékelésre a menekültügyi eljárás bármely szakaszában sor kerülhet. Ez a helyzet az **EU+ 16 tagállamában (Ausztria, Belgium, Ciprus, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország** ⁽³³⁾, **Lettország, Németország, Norvégia, Olaszország, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szlovákia és Szlovénia)**. A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésére konkrétan **Spanyolországban és Finnországban** a befogadóállomásokon kerül sor.

1.1 A gyermekjogi megközelítés

Ez a gyakorlati útmutató hangsúlyozza, hogy a nemzeti hatóságokat köti a gyermekek jogainak érvényesítése, és kötelesek gyermekjogi megközelítést alkalmazni a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése érdekében. A Gyermekjogi Bizottság 14. sz. általános kommentárja (2013) (a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen) kötelezően alkalmazandó értelmezéssel és útmutatással szolgál a részes államok számára a tekintetben, hogy ezen elvet hogyan kell végrehajtaniuk. Ez magában foglalja a végrehajtásukat biztosító eljárási garanciákat ⁽³⁴⁾. A gyermekjogi megközelítés lényege, szemben az államközpontú megközelítéssel:

[...] előmozdítja valamennyi gyermeknek az Egyezményben meghatározott jogait azáltal, hogy fejleszti a feladatot ellátók azon képességét, hogy eleget tudjanak tenni a jogok tiszteletben tartására, védelmezésére és alkalmazására vonatkozó kötelezettségeiknek (4. cikk), valamint azáltal, hogy biztosítja a jogosultak azon képességét, hogy érvényesíteni tudják a jogukat, mindenkor azon jogok által vezetve, melyek garantálják a megkülönböztetés tilalmának érvényesülését (2. cikk), a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételét (3. cikk, (1) bekezdés), az élethez, az életben maradáshoz és a fejlődéshez fűződő jogait (6. cikk), valamint a gyermek véleménynyilvánításának tiszteletben tartását (12. cikk). [...] Ezen gyermekjogi megközelítés átfogó, és arra helyezi a hangsúlyt, hogy magának a gyermeknek az erősségeit és erőforrásait támogassa, valamennyi szociális rendszerben, amelyeknek a gyermek része: a családban, az iskolában, a közösségben, a különböző intézményekben, egyházi és kulturális rendszerekben ⁽³⁵⁾.

Ahhoz, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen, mindig átfogó és gyermekközpontú folyamatokat kell alkalmazni. E folyamatoknak – a gyermeket érintő, rövid, közép- vagy akár hosszú távra szóló valamennyi intézkedés és döntés során – figyelembe kell venniük a gyermek egyéni és sajátos körülményeit és szükségleteit.

5. A gyermek mindenek felett álló érdeke koncepciójának teljes körű alkalmazása a gyermekjogi szemléleten alapuló megközelítés fejlesztését teszi szükségessé, kötelezve valamennyi szereplőt

⁽³¹⁾ A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése a gyermek megtalálásakor/azonosításakor kezdődik.

⁽³²⁾ Amennyiben az ügyész nem részesül megfelelő tájékoztatásban, az értékelés a meghallgatás során történik.

⁽³³⁾ Franciaországban a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelését a kísérő nélküli gyermek felfedezése után azonnal, a menekültügyi eljárás megindításától/szakaszától függetlenül megkezdik. A gyermek mindenek felett álló érdekét a kormeghatározással egyidőben, illetve azt követően értékeli a döntéshozó hatóság.

⁽³⁴⁾ Gyermekjogi Bizottság: 14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, V. szakasz.

⁽³⁵⁾ ENSZ: Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága: 13. sz. általános kommentár: Az oktatáshoz való jog (az Egyezségokmány 13. cikke), 1999. december 8., E/C.12/1999/10, 59. pont.

arra, hogy biztosítsa a gyermek átfogó fizikai, pszichikai, erkölcsi és szellemi integritását és támogassa emberi méltóságát ⁽³⁶⁾.

A gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként kezelése egyéniesített folyamat kell hogy legyen, amelyet minden olyan gyermek érdekében alkalmaznak, aki kifejezésre juttatta a nemzetközi védelem iránti kérelme benyújtásának szándékát, és a nemzetközi védelemmel kapcsolatos összes döntésre és eljárásra ki kell terjednie.

A gyermekek különleges eljárási igényeinek meghatározása a menekültügyi eljárásról szóló átdolgozott irányelv szerinti kötelezettség, csakúgy, mint a kiszolgáltatott helyzet értékelése a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv ⁽³⁷⁾ alapján. Ez magában foglalja valamennyi szereplő, így a gyermekvédelmi szereplők vagy szolgálatok bevonását.

A gyermek mindenek felett álló érdekére irányuló, folyamatban lévő értékeléseknek figyelembe kell venniük azt, hogy a gyermek képességei ⁽³⁸⁾ vagy különleges igényei idővel változni fognak, és a meghozott intézkedések ennek megfelelően felülvizsgálhatók vagy kiigazíthatók, szemben a végleges vagy visszafordíthatatlan döntések meghozatalával.

1.2 Az „elsődleges szempont” koncepciójának kiemelése

A Gyermekjogi Bizottság megfogalmazásában a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó elv „célja egyrészt az Egyezményben elismert valamennyi jog teljes körű és hatékony érvényesülésének, másrészt a gyermek átfogó fejlődésének biztosítása” ⁽³⁹⁾. A gyermek mindenek felett álló érdekének minden egyes releváns döntés során elsődleges szempontként történő kezelése azt jelenti, hogy először minden egyes gyermek egyedi körülményei értékelésével indulva ⁽⁴⁰⁾, majd beazonosítva és értékelve az adott gyermek szempontjából releváns tényezőket, azokat kidolgozva, és minden egyes tényezőt a többihez viszonyítva, súlyozva kell eljárni ⁽⁴¹⁾.

A gyermek mindenek felett álló érdeke olyan **elsődleges** szempont, amelyet egyensúlyba kell hozni mások érdekeivel, többek között az állam érdekeivel. A gyermek mindenek felett álló érdekének megfelelő súlyozása a döntéshozói elemzés részét képezi. Ez kiemelt prioritást, nem csupán a számtalan szempont egyikének értékelését jelenti ⁽⁴²⁾. Szem előtt kell tartani, hogy ezzel szemben más összefüggésekben a gyermek mindenek felett álló érdekét **a legfőbb** szempontként kell értékelni, azaz a gyermek mindenek felett álló érdekének döntő tényezőnek kell lennie a határozathozatalkor.

A menekültügyi eljárásokban a gyermeket érintő döntésekre vonatkozó példák többek között a következők lehetnek: arra vonatkozó döntés, hogy a gyermek személyes meghallgatására a szülei jelenléte nélkül kerüljön-e sor; arra vonatkozó döntés, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e a meghallgatása, a meghallgatására milyen helyszínen, mikor kerüljön sor, és az mennyi ideig tartson; a gyermekkel foglalkozó tolmács/ügyintéző/nyilvántartást vezető tisztviselő kiválasztása; a gyermek életkorának meghatározására vagy családtagjai felkutatásának megkezdésére vonatkozó döntés; annak eldöntése, hogy a gyermek kérelmét a szülő kérelmétől elkülönítetten kezeljék-e stb.

⁽³⁶⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, I.A. 5. pont.

⁽³⁷⁾ Lásd még a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 23. cikkének (4) bekezdését: rehabilitációs ellátások és támogatás.

⁽³⁸⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, 84. pont.

⁽³⁹⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, I.A. szakasz, 4. és 5. pont.

⁽⁴⁰⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, V. szakasz, 46. és 48–51. pont.

⁽⁴¹⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, V.2. szakasz, 80. pont; további információkkal kapcsolatban tanulmányozza a gyermekekre vonatkozó menekültügyi eljárásokról szóló 2017. évi EASO-jelentést.

⁽⁴²⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, IV.A.4. szakasz, 36–40. pont.

A Gyermekjogi Bizottság és a migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság által a nemzetközi migráció összefüggésében alkalmazott általános elvek végrehajtásáról kiadott, 2017. évi közös általános kommentárja (a Gyermekjogi Bizottság 22. sz. és a migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság 3. sz. kommentárja) ⁽⁴³⁾ olyan konkrét helyzeteket is felvet, amelyekben hivatalos értékelésre/meghatározásra van szükség ⁽⁴⁴⁾.

Ez kiterjed továbbá a gyermek kérelme értékelésének valamennyi aspektusára és a gyermek mindenek felett álló érdekének védelmi vonatkozású anyagi jogi aspektusaira. Ilyen aspektusok például a következők: a gyermekspecifikus üldöztetés ténye, családtagok jelenléte a származási országban vagy más országokban, belföldi légi járat alternatívája a gyermek számára (ha egyáltalán alkalmazandó), biztonságos harmadik ország (ha egyáltalán alkalmazandó), eljárási garanciák, valamint a gyermek helyzete szempontjából releváns, differenciált törvényes eljárási minimumszabályok, mint a bizonyítási teher, továbbá az a jogelv, hogy kétség esetén a kérelmező javára kell döntenet stb.

A gyermekekre vonatkozó menekültügyi eljárások EASO általi feltérképezésének megállapításai

11 válaszadó államnak (**Belgium, Bulgária, Ciprus, Dánia, Észtország, Franciaország, Írország, Lettország, Spanyolország** ⁽⁴⁵⁾, **Svájc, Svédország**) vannak érvényben hivatalos folyamatai a gyermek mindenek felett álló érdekének a menekültügyi eljárás keretében történő értékelésére.

Ausztriában, Finnországban, Görögországban, Németországban, Norvégiában, Olaszországban, Portugáliában és Szlovákiában a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontként kezelik a menekültügyi eljárás során, bár ezek az országok megerősítették, hogy nincs hivatalos eljárás érvényben a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésére.

Hasonlóképp, **Finnországban, Hollandiában, Lengyelországban, Litvániában, Magyarországon** ⁽⁴⁶⁾, **Romániában, és Szlovéniában** sincs hivatalos eljárás a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésére, de bizonyos biztosítékok vannak érvényben. Amikor Hollandiában felmerül a gyermek mindenek felett álló érdeke értékelésének szükségessége, a NIDOS és a Gyermekvédelmi Tanács vállal szerepet ebben. Lengyelországban a gyermek mindenek felett álló érdekét a nemzetközi védelem szükségességének értékelése keretében értékelik. Szlovéniában a gyermek mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont a menekültügyi eljárás valamennyi szakaszában, illetve valamennyi részt vevő hatóság és munkatárs számára.

1.3 Multidiszciplinaritás és az értékelés objektív jellege

A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése mindenképpen multidiszciplináris tevékenység ⁽⁴⁷⁾, amelyben a releváns szereplők vesznek részt, és amelyet olyan szakemberek és

⁽⁴³⁾ Ez az általános kommentár a Gyermekjogi Bizottság 2012 szeptemberében Genfben tartott általános megbeszélése során készített 2012. évi dokumentumon és jelentésen, valamint a Gyermekjogi Bizottság és a migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság következő dokumentuma A. szakaszának 5. pontján alapul: [a migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság] 3. sz. (2017) és [a Gyermekjogi Bizottság] 22. sz. (2017) **közös általános kommentárja** a nemzetközi migráció összefüggésében a gyermekek emberi jogaira vonatkozó általános elvekről, 2017. november 16.

⁽⁴⁴⁾ A [migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság] 3. sz. és a [Gyermekjogi Bizottság] 22. sz. **közös általános kommentárja** kimondja, hogy „a gyermek mindenek felett álló érdekét a bevándorlási jogban, a migrációs politikák megtervezése, végrehajtása és értékelése során és az egyes ügyekben történő döntéshozatal során teljes mértékben figyelembe veszik, többek között valamely országba való belépéskor vagy ott-tartózkodáskor a kérelmek elfogadása vagy elutasítása során, a migráció érvényesítésére vonatkozó határozatokban, a gyermekek és/vagy a szüleik vagy a törvényes képviselőik szociális jogokhoz való hozzáféréseire vonatkozó korlátozásokban, a család egységére és a gyermekfelügyeletre vonatkozó határozatokban, amennyiben a gyermek mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont, és így kiemelt prioritás. A gyermek mindenek felett álló érdekét kifejezetten egyéni eljárás keretében, a gyermek belépésére, tartózkodására vagy visszaküldésére, a gyermek elhelyezésére vagy gondozására, a szülő saját bevándorló jogállásához kapcsolódó fogva tartására vagy kiutasítására vonatkozó bármely közigazgatási vagy bírósági határozat szerves részeként kell biztosítani.”

⁽⁴⁵⁾ A gyám garantálja.

⁽⁴⁶⁾ A magyar menedéjogi törvény következő módosítása ki fogja terjeszteni a gyermek mindenek felett álló érdeke alkalmazásának biztosítását célzó rendeletek hatályát.

⁽⁴⁷⁾ A multidiszciplináris munkacsoport igénybevételére vonatkozó ajánlások a következő forrásban is megtalálhatók: Gyermekjogi Bizottság: **14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen** (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14.

szakértők végeznek, akik a gyermekekkel való foglalkozásra irányuló ellenőrzésen estek át és megfelelő képzésben részesültek ⁽⁴⁸⁾.

A gyermek mindenek felett álló érdeke objektív, azaz nem épülhet szubjektív attitűdökre, álláspontokra és véleményekre. A gyermek mindenek felett álló érdekének egy felnőtt általi megítélése nem írhatja felül a gyermeket az Egyezmény szerint megillető jogok tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget ⁽⁴⁹⁾. Ez azt jelenti, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke sohasem igazolhatja a Gyermekjogi Egyezmény biztosította jogoktól való megfosztást.

Bevált gyakorlatnak minősül annak biztosítása, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó bármely ajánlás vagy értékelés további felülvizsgálat és jóváhagyás tárgyát képezze a **négy szem elvének** megfelelően, amennyiben legalább két tisztviselő vizsgálja az ügyet.

1.4 A mindenek felett álló érdekre irányuló folyamatok

Amikor az egyes gyermekekkel elsőként a menekültügyi hatóságok veszik fel a kapcsolatot, vagy számos különböző eljárási/jogi megoldásért felelnek, felkérhetők a gyermek mindenek felett álló érdekét értékelő folyamatok kezdeményezésére. Ilyen esetekben, és különösen akkor, ha a gyermek mindenek felett álló érdekével kapcsolatos kérdéseket és eljárási garanciákat foglalnak a személyes meghallgatásába, be kell vonniuk minden releváns szereplőt, és nem foszthatják meg a gyermeket attól a lehetőségtől, hogy külön hallgassák meg a mindenek felett álló érdeke tárgyában.

Példák tagországi gyakorlatról

Finnországban és **Svédországban** a menekültügy, a bevándorlás, az emberkereskedelem és a befogadás területén az eljáró hatóságok egyaránt rendelkeznek hatáskörrel, és így járnak el a mindenek felett álló érdek érvényesítésekor és annak meghatározása során, ideértve a nemzetközi védelmi eljárások körén kívül eső értékelést is.

1.5 A gyermek mindenek felett álló érdeke és a meghallgatásához való joga ⁽⁵⁰⁾

A gyermek véleményét meg kell hallgatni, és azt az életkorának és az érettségének megfelelően kell figyelembe venni. A gyermek mindenek felett álló érdekét elsődleges szempontként kezelő döntéshozatali folyamatnak ki kell terjednie a gyermek szabad véleménynyilvánításhoz való jogának tiszteletben tartására. A tagállamoknak a saját vélemény kinyilvánítására képes gyermek meghallgatására szolgáló mechanizmusokat kell életbe léptetniük, mégpedig annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a gyermek számára annak kinyilvánítását, hogy személyes meghallgatását kívánja. Ha a gyermek úgy dönt, hogy meghallgatást akar, eldöntheti, hogy arra hogyan kerüljön sor, közvetlenül, vagy képviselője (gyám/szülő) közreműködésével. Ha a gyermek közvetlenül vagy közvetett módon véleményt nyilvánít, az életkorától és az érettségétől függően megfelelő súllyal értékelendő a kinyilvánított véleménye.

A gyermeket ezenkívül tájékoztatni kell arról is, hogy hogyan történik az általa szolgáltatott információk felhasználása. A gyermek meghallgatása a gyermek személyes bevonását is jelenti. Ehhez is szükség van arra, hogy a tájékoztatás tekintettel legyen a gyermek érzékenységre, ezáltal segítve, hogy a gyermek tisztán lássa helyzetét a menekültügyi eljárásban. A felelős tisztviselőknek gondoskodniuk kell arról, hogy a gyermek meghallgatása ne okozzon sérelmet a gyermekeknek.

⁽⁴⁸⁾ Az Európában tartózkodó, felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozó program: *A bevált gyakorlatról szóló nyilatkozat*, 2010, 6. o.

⁽⁴⁹⁾ Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen* (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14.

⁽⁵⁰⁾ Lásd még: ENSZ, Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága: *12. sz. általános kommentár: A megfelelő élelméhez való jog (az Egyezségokmány 11. cikke)*, 1999. május 12.

1.6 A gyermek mindenek felett álló érdekét befolyásoló tényezők mérlegelése

A mindenek felett álló érdekre irányuló eljárások során megfelelően figyelembe kell venni a gyermek családon belüli helyzetét; a származási országán belüli helyzetet; a sajátos kiszolgáltatottsági tényezőket; a gyermekek biztonságát és a veszélyeket, melyeknek ki vannak téve; a védelmi igényeket; a fogadó ország integrációs szintjét; továbbá a mentális és a fizikai egészséget, az oktatási és a társadalmi-gazdasági feltételeket. Ezt az elemzést a menekültügyi hatóság vagy egyéb szereplők által foglalkoztatott szociális munkások végezhetik el, és azt a menekültügyi hatóság rendelkezésére kell bocsátani. Az elemzést a gyermek nemére; szexuális irányultságára vagy nemi identitására; nemzeti, etnikai vagy társadalmi gyökereire; vallására; fogyatékoságára; migrációs vagy tartózkodási hely szerinti jogállására; állampolgárság szerinti jogállására; életkorára; gazdasági helyzetére; politikai vagy más véleményére ⁽⁵¹⁾; kulturális és nyelvi hátterére vagy egyéb státuszára tekintettel kell elvégezni.

Az értékelést végzőknek meg kell találniuk az egyensúlyt a gyermeket megillető különböző jogok között ⁽⁵²⁾. A mindenek felett álló érdekre vonatkozó dokumentációnak tartalmaznia kell a gyermek körülményeinek részletes leírását, ideértve valamennyi eljárási garanciát és ténymegállapítást, továbbá tartalmaznia kell egy olyan elemzést, amely ismerteti a tényezők mérlegelését, a gyermek esetében figyelembe vett lehetőségeket, azt, hogy melyik lehetőség szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét és miért.

Az alábbi listába a 14. sz. általános kommentárból ⁽⁵³⁾, a Gyermekjogi Bizottságtól és a menekültügyi uniós joganyagból származó hivatkozások is bekerültek ⁽⁵⁴⁾:

- családegyesítési lehetőségek (a Gyermekjogi Egyezmény 10. cikke, a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 23. cikkének (2) bekezdése);
- a gyermek élete, életben maradása és fejlődése (a Gyermekjogi Egyezmény 6. cikke); jóléte;
- a gyermek személyazonossága (a Gyermekjogi Egyezmény 8. cikke) és háttere;
- kiszolgáltatott helyzet; embercsempészet potenciális áldozata (a Gyermekjogi Egyezmény 32. és 39. cikke, a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 23. cikkének (2) bekezdése, a III. dublini rendelet 6. cikke (3) bekezdésének c) pontja); egyéb különleges igények (a Gyermekjogi Egyezmény 20. és 22. cikke, a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 22. cikke);
- a gyermek oktatáshoz való joga (a Gyermekjogi Egyezmény 28. cikke);
- a gyermek egészséghez való joga (a Gyermekjogi Egyezmény 24. cikke);
- a család egysége (a Gyermekjogi Egyezmény 9. cikke, a III. dublini rendelet 8. cikkének (2) bekezdése és a kvalifikációs irányelv 23. cikke), a családi környezet megőrzése és a kapcsolatok fenntartása;
- a gyermek véleményének meghallgatása (a Gyermekjogi Egyezmény 12. cikke);
- a gyermek védelme és biztonsága (a Gyermekjogi Egyezmény 19. cikke);
- a megkülönböztetés tilalmának elve (a Gyermekjogi Egyezmény 2. cikke);
- a gyermek képességei fejlettségével összhangban történő gondozás és iránymutatás (a Gyermekjogi Egyezmény 5. cikke).

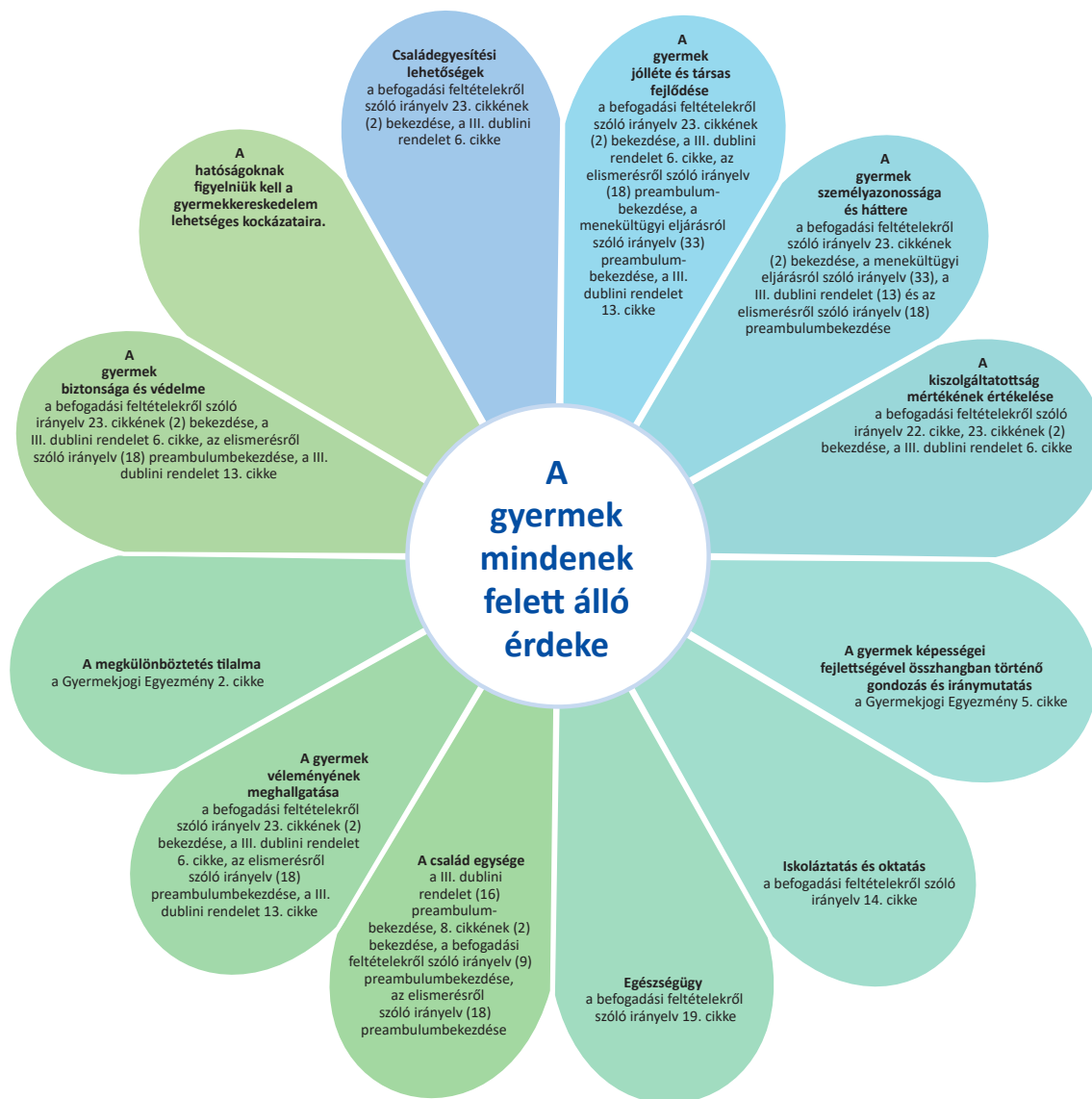
⁽⁵¹⁾ Gyermekjogi Bizottság és migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság: [a migráns munkavállalókkal foglalkozó bizottság] 3. sz. (2017) és [a Gyermekjogi Bizottság] 22. sz. (2017) [közös általános kommentárja](#) a nemzetközi migráció összefüggésében a gyermekek emberi jogaira vonatkozó általános elvekről, 2017. november 16., I. szakasz, 3. pont.

⁽⁵²⁾ „Az Egyezményben a jogok között nincs hierarchia; a benne foglalt jogok a »gyermek mindenek felett álló érdekét« szolgálják.” Gyermekjogi Bizottság: [14. sz. általános kommentár \(2013\) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen](#) (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14.

⁽⁵³⁾ A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésekor figyelembe veendő legfontosabb tényezőket a Gyermekjogi Bizottság következő dokumentumának V. szakasza sorolja fel: [14. sz. általános kommentár \(2013\) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen](#) (3. cikk (1) bekezdés), 2013. május 29., CRC/C/GC/14, V.A. szakasz, 48. pont.

⁽⁵⁴⁾ Ennek részletesebb kifejtését lásd: FRA: [Alapjogi jelentés](#), 2018, 184–186. o.

Ezek tükröződnek az uniós joganyagban és az alábbi ábrán, amely (nem kimerítő jelleggel) mutatja be a gyermek mindenek felett álló érdekének egyes legfontosabb elemeit, a hivatkozott jogszabályok feltüntetésével. További útmutatás, a releváns szakpolitikai és irányadó dokumentumok és útmutató anyagok megtalálhatóak a II. mellékletben, valamint a nemzetközi és az európai jogszabályi keretet tartalmazó III. mellékletben ⁽⁵⁵⁾.

⁽⁵⁵⁾ A fenti ábrán feltüntetett hivatkozások az átdolgozott uniós jogi aktusokra vonatkoznak.

2. Eljárási biztosítékok

A jogi keret előírja, hogy számos biztosítékot kell létrehozni annak érdekében, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke megfelelő súlyt kapjon mint elsődleges szempont. E biztosítékok közül sok általánosan alkalmazható valamennyi menedékkérő gyermekre. Itt azon van a hangsúly, hogy pontosan hogyan is szolgálják a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesülését. Például a gyámhoz való hozzáférés valamennyi kísérő nélküli menedékkérő gyermek számára általános eljárási biztosíték. Ugyanakkor a gyámnak, illetve a gyám által elvégzett értékelésnek a gyermek mindenek felett álló érdekére irányuló folyamatba való bevonása egyike azoknak az eljárási garanciáknak, amelyek biztosítják, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen.

Ezeket az egyedi eljárási garanciákat és biztosítékokat mindig biztosítani és alkalmazni kell a gyermekek menekültügyi eljárása során. Az eljárási garanciák a hatóságokat kötelezik, és a gyermekeket jogosítják. A gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként történő kezelésekor a felelős tisztviselőknek azt is mindig folyamatosan ellenőrizniük kell, hogy a szükséges eljárási biztosítékok érvényesülnek-e. Az eljáró tisztviselőknek biztosítaniuk kell az érintett gyermekek jogainak védelmét.

Egyértelmű, hogy a gyermek nemzetközi védelem iránti kérelmével kapcsolatban különböző hatóságok képviselői lépnek be az eljárásba. A saját hatáskörükben mindannyian felelősek a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként történő kezeléséért. A felelős tisztviselő e szereplők/hatóságok bármelyikéhez tartozhat. Ugyanakkor a szociális munkások/gyermekevédelmi ügyintézők azok, akik felelnek a gyermekvédelmi ügyek elintézéséért.

Az ezen útmutatóban kiemelt eljárási garanciák a gyermek bármely meghallgatására vonatkoznak, a menekültügyi eljárás keretében lebonyolított személyes meghallgatásra is.

Gyakorlati példák

Cipruson a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásakor a gyermek a kiszolgáltatott személyek azonosítására szolgáló különálló formanyomtatványt kap. A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelését a Szociális Jóléti Szolgálat a gyermek 18 éves koráig folyamatosan végzi.

Lettorszáiban a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelését a menekültügyi eljárás során mindvégig a gyermek megfigyelésével és a vele különböző alkalmakkor folytatott kommunikáció útján végzik.

Norvégiában a gyermek mindenek felett álló érdekének a Bevándorlási Igazgatóság (UDI) általi értékelése szükségessé teszi, hogy a gyermek lehetőséget kapjon a rá vonatkozó ügyekkel kapcsolatos véleményének kinyilvánítására.

Biztonság

A menekültügyi eljárások során a gyermekeket meg kell védeni az erőszak, a visszaélés, az elhanyagolás és a kizsákmányolás valamennyi formájától. A menekültügyi tisztviselőknek azonnal észlelniük kell és figyelembe kell venniük a kiszolgáltatottság és a veszélyeztetettség lehetséges jeleit, annak érdekében, hogy biztosítsák a gyermek biztonságát a menekültügyi eljárások során (lásd a kiszolgáltatottság és veszélyeztetettség jeleit ismertető szakaszt).

A gyermek jólétére vonatkozó információkat és a védelemmel vagy a biztonsággal kapcsolatos esetleges aggodalomra okot adó körülményeket össze kell gyűjteni. Ezen információk összegyűjtése és megfelelő súllyal történő értékelése hozzájárulhat a gyermek védelmének biztosításához, például attól való megóvásához, hogy a vele szemben visszaélést, bántalmazást elkövető vagy gyermekekereskedelmet folytató személyek kezére kerüljön, vagy ilyen személyekkel kerüljön kapcsolatba. Az eljáró tisztviselőnek körültekintően kell kezelnie ezen információk forrását és azt, hogy mekkora súlyt kaphatnak az eljárás során, mivel ez nagyrészt az ügy egyedi körülményeitől függ.

Szakképzett személyzet

A gyermekekkel foglalkozó menekültügyi tisztviselőknek **szakképzettnek kell lenniük, tapasztalattal kell rendelkezniük a gyermekekkel való munkavégzés területén, és megfelelő képzésben kell részesülniük.** A gyermek nemzetközi védelem iránti kérelmével kapcsolatos döntést a gyermekek jogaira, az emberkereskedelemre és más releváns gyermekvédelmi kérdésekre vonatkozó jogterületen is jártas, illetékes hatóságnak kell meghoznia.

A gyermekkel közvetlenül foglalkozó tisztviselőknek a **gyermekbarát meghallgatási technikák** alkalmazására vonatkozó képzésben kell részesülniük ⁽⁵⁶⁾. Az EU+ államoknak képzett és képesítéssel rendelkező szakembereket kell kijelölniük arra, hogy a gyermekek ügyeivel foglalkozzanak, és folyamatos kapacitásépítést kell biztosítaniuk számukra. A tolmácsoknak is képzésben kell részesülniük, és jártasnak kell lenniük a gyermekeknek való tolmácsolás szabályaiban.

Nemzetközi védelem kérelmezése

A gyermeket segíteni kell abban, hogy megalapozott döntést hozzon a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtásáról. A menedéjog iránti kérelem minden gyermek alapvető joga, amelynek gyakorlásához nem kell a hatóságok előzetes értékelése. Be kell szerezni a gyermeknek a nemzetközi védelem kérelmezésével kapcsolatos véleményét. Ez utóbbit a gyermek életkorától és érettségétől függően kell figyelembe venni.

A kérelem benyújtását követően a gyermek/a képviselője dönthet úgy, hogy visszavonja a kérelmet, amennyiben léteznek más olyan jogi lehetőségek is, amelyek jobban szolgálják az egyes gyermekek mindenek felett álló érdekét, és a kérelem vagy a menekültkénti elismerés lehetséges következményei az adott időpontban esetleg nem a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálják.

Amikor a gyermek megérti, hogy a véleményét figyelembe veszik, nagyobb hajlandósággal működik együtt a hatósággal, ami további előnyökkel járhat az eljárás szempontjából.

Nyilvántartásba vétel

A gyermekek részére az eljárási garanciákat személyazonosságuk megállapítását követően nyomban alkalmazni kell. A menekültügyi eljárásra jellemző biztosítékok többsége már a kérelem benyújtásakor alkalmazható, amikortól a gyermek kérelmezőnek minősül. A kérelem benyújtásának nyilvántartásba vételekor összegyűjtendő adatok: többek között a gyermek bioadatai, családi kapcsolatai és elérhetőségei, valamint a gyermek és a család aktuális elérhetőségei.

Az Eurodac-rendelet arra kötelezi a tagállamokat, hogy ujjnyomatot vegyenek a nemzetközi védelmet kérelmező, 14. életévüket betöltött személyektől ⁽⁵⁷⁾. Az életkor meghatározását e célból nem kell módszeresen elvégezni ⁽⁵⁸⁾. Épp ellenkezőleg, a gyermek életkorának elfogadásához széles körben kell alkalmazni azt a jogelvet, hogy kétség esetén a kérelmező javára kell dönten. Az életkor-meghatározási eljárást kizárólag akkor kell alkalmazni, ha komoly kétségek merülnek fel azt illetően, hogy az adott személy gyermekkorú-e, vagy sem.

Prioritások megállapítása/az eljárás időtartamának ehhez történő igazítása

A gyermekek menekültügyi eljárásai kiemelt prioritásként kezelendők. A gyermekek kérelmét azonosítani kell, és biztosítani kell, hogy a védelemre szorulókat ne várokoztassák hosszú ideig, illetve

⁽⁵⁶⁾ Az EASO gyermekek meghallgatására vonatkozó képzési modulja menekültügyi tisztviselőknek szánt interaktív modul, amelynek célja, hogy – a gyermek életkorának és érettségének, a kulturális különbségeknek, valamint a trauma és/vagy stressz hatásainak figyelembevételével – javítsa a gyermekek meghallgatására vonatkozó ismereteiket és készségeiket. További információk az EASO képzési tantervéről és a modulról itt érhetők el: <https://www.easo.europa.eu/training-quality/training>.

⁽⁵⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i [603/2013/EU rendelete](#) a 604/2013/EU rendelet hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítását szolgáló Eurodac létrehozásáról (HL L 180., 2013.6.29., 1. o.). Megjegyzendő, hogy az Eurodac-rendelet felülvizsgálatára irányuló jelenlegi javaslat ezen életkor 6 évre történő leszállítását irányozza elő.

⁽⁵⁸⁾ További részletek: EASO: *Gyakorlati útmutató az életkor meghatározásáról*, 2018.

ne függesszék fel vagy ne halasszák el az ügyeik intézését ⁽⁵⁹⁾. A gyermekek kérelmének feldolgozásakor fontos az eljárás időtartamának ehhez való igazítása: a mindenek felett álló érdeküket szolgálhatja a kérelmük prioritásként kezelése is. Egyéb esetekben az szolgálná a mindenek felett álló érdeküket, hogy ehelyett pihenő- és felépülési időt kapjanak még a kérelem vizsgálatának folytatása előtt. Minimálisan kell csökkenteni azt az időt, amíg a gyermek kérelme elbírálás alatt áll a menekültügyi eljárás során.

A határon lefolytatandó/gyorsított eljárások alóli mentesség

A gyermeket mentesíteni kell a határon lefolytatandó/gyorsított eljárások alól, ha a gyermek által igényelt megfelelő támogatás nem biztosítható ilyen eljárások során ⁽⁶⁰⁾. Ha a gyermek szükségletei megkívánják, pihenő- és felépülési időszakot kell számára biztosítani. Az EU+ államoknak be kell vezetniük továbbá olyan mechanizmusokat, amelyekkel reagálni tudnak olyan szükséghelyzetekre/vészhelyzetekre, amelyek szükségessé tehetik a gyermek/gyermekek biztonságosabb környezetbe történő áthelyezését.

Jogi képviselő biztosítása

Amennyiben a gyermek számára gyámot/képviselőt kell kijelölni, a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtására nem kerülhet sor a gyám/képviselő kijelölése előtt, akinek segítséget kell nyújtania a gyermeknek a kérelem benyújtásában.

Amint lehet, a kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekeknek biztosított garanciák keretében **független és képesítéssel rendelkező gyámot/képviselőt** kell kijelölni. A gyámnak számos képességgel kell rendelkeznie, például fiatalokkal kapcsolatos szakértelemmel, emellett elegendő kapacitással kell rendelkeznie a gyermekek sajátos védelmi igényeivel kapcsolatos szaktudás mellett, hogy csak néhányat említsünk. Fontos, hogy a gyermek a menekültügyi eljárás során a kijelölt gyám/képviselő részéről mindvégig támogatásban részesüljön ⁽⁶¹⁾, továbbá hozzáférjen jogi segítségnyújtáshoz és tanácsadáshoz.

Kulcsfontosságú biztosítani azt, hogy a gyámok/képviselők kijelölése folyamatos legyen, és meg kell határozni, hogy egyszerre maximum hány gyermek képviselőt láthatják el.

Gyakorlati példák

Belgiumban a belgiumi tartózkodási engedély megszerzésére irányuló eljárás lezárulását követően a bíróság dönti el, hogy a kísérő felnőtt kinevezhető-e a gyermek gyámjává. A menekültügyi eljárás során a kísérő felnőtt nem nevezhető ki a gyermek gyámjává.

Írországban az állam területén tartózkodó, kísérő nélküli gyermek mindenek felett álló érdekének tekintik egy szociális munkás haladéktalan kirendelését (aki *in loco parentis*, a gyermek gyámjaként jár el).

A gyám/képviselő számára teljes körű tájékoztatást kell adni az eljárásokról, és a gyámnak/képviselőnek a beleegyezését kell adnia, amennyiben ez összhangban van a gyermek mindenek felett álló érdekével. A gyámnak jelen kell lennie a gyermekkel folytatott meghallgatáson, mivel a gyám jelenléte azon garanciák része, hogy a gyermek jogait tiszteletben tartásuk a meghallgatás során. A szülőkkel érkező vagy a felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek esetében – amennyiben a gondviselő hozzátartozó – a gyermek mindenek felett álló érdeke megkövetelheti, hogy a gondviselő ne legyen jelen a meghallgatáson (3.6 Hozzártartozó/kísérő felnőtt gondviselőként/gyámként történő kijelölése).

⁽⁵⁹⁾ Az Európában tartózkodó, felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozó program: *A bevált gyakorlatról szóló nyilatkozat*, 2010., 34. o.

⁽⁶⁰⁾ Lásd a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 24. cikkének (3) bekezdését.

⁽⁶¹⁾ Egyes tagállamokban ez csak jogi és lelki/erkölcsi támogatást foglalhat magában. Tagállamtól függően a képviselőnek nem az a szerepe, hogy szociális támogatást nyújtson (vagyis különbözik a gondviselői szereptől), hanem az, hogy jogi képviselő legyen.

Jogi tanácsadás biztosítása

A menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv kimondja, hogy a tagállamok kötelesek a lehető legrövidebb időn belül képviselőt kijelölni ⁽⁶²⁾. A menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv arról is rendelkezik, hogy elsőfokú eljárásokban a kérelmező kérésére ingyenes jogi segítségnyújtás keretében jogi tanácsot és az eljárásra vonatkozó tájékoztatást kell nyújtani. A gyermek számára biztosítani kell a **jogi tanácsadáshoz** való hozzáférést. Bevált gyakorlatot jelent annak biztosítása, hogy a gyermek a menekültügyi eljárás valamennyi szakaszában ingyenesen hozzáférjen jogi segítségnyújtás keretében ehhez a szolgáltatáshoz.

A gyermek jogi tanácsadója számára lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy részt vehessen a gyermek bármely meghallgatásán. Összességében elmondható, hogy a gyermeknek kísérővel kell a meghallgatásokon részt vennie, kivéve, ha a gyermek másként szeretné, és helyt lehet adni ilyen kérelemnek. A jogi tanácsadó és/vagy képviselő jelentős védelmező szerepére tekintettel el kell dönteni, hogy kinek a jelenléte szolgálná a gyermek mindenek felett álló érdekét.

Tájékoztatás és tolmácsolás biztosítása

Annak lehetővé tétele érdekében, hogy a gyermek kifejezésre juttathassa álláspontját, kívánságát és véleményét, kérdéseket tehessen fel és megalapozott döntést hozhasson az eljárásban való részvételéről, érvényben kell lenniük olyan eljárási garanciáknak, amelyek biztosítják, hogy a gyermek részt vehessen a menekültügyi eljárásban, teljes mértékben értse azt, valamint tájékoztatást kapjon az eljárásról és annak következményeiről **gyermekbarát, a nemi különbségeket szem előtt tartó és életkorának megfelelő módon biztosított, a számára érthető nyelven**.

A gyermek számára időben tájékoztatást kell nyújtani, **tolmácsolást**, valamint a menekültügyi eljárást elmagyarázó segédanyagokat kell biztosítani, és a gyermeknek képesnek kell lennie arra, hogy az eljárás során átnézhesse a tájékoztatókat. Amennyiben lehetséges, a tolmácsnak tapasztalattal kell rendelkeznie a gyermekeknek történő tolmácsolás területén. A kiszolgáltatottság értékelésének valamennyi szakaszában a gyermek számára – az életkorához és az érettségéhez igazodva – megfelelő útmutatással kell szolgálni. A gyermek nem hagyható **megfelelő iránymutatás** nélkül, amelyet a gyámnak/képviselőnek és más releváns szereplőknek, például a napi gondozási teendőkért felelős alkalmazottaknak kell biztosítaniuk.

A gyermek véleményének meghallgatása és a gyermek részvétele

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy álláspontját vagy véleményét – akár személyesen, akár gyámja/képviselője útján – kinyilvánítsa. A gyermeket a mindenek felett álló érdekének értékelése keretében meg kell hallgatni, amennyiben megvalósítható és ajánlatos az egyedi körülményei között (például fogyatékossgal élő gyermekek, kommunikációképtelen gyermekek). A gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe kell venni annak eldöntésekor, hogy a menekültügyi eljárás során sor kerüljön-e és hogyan kerüljön sor a meghallgatására. Az ezen útmutatóban kiemelt biztosítékok a gyermek bármely meghallgatására vonatkoznak, így a nemzetközi védelem iránti kérelmével összefüggésben lebonyolított személyes meghallgatásra is.

A gyermek véleményének meghallgatása és megfelelő súllyal való értékelése

- a) Bármely meghallgatást mindig biztonságos, bizalmas, kényelmes és gyermekbarát környezetben kell lebonyolítani olyan megfelelő helyszíneken, amelyek segítik a bizalom kialakítását a gyermekkel.
- b) Bármely meghallgatás hosszát, az ismételt meghallgatások elkerülését, valamint a meghallgatások kihagyásának lehetőségét figyelembe kell venni, ha ez összhangban van az egyes gyermekek mindenek felett álló érdekével és körülményeivel.

⁽⁶²⁾ A menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 25. cikke (1) bekezdésének a) pontja.

- c) A gyermeknek otthonosan kell éreznie magát. Az illetékes tisztviselőnek és a tolmácsnak a lehető legközvetlenebbnek kell lennie.
- d) A tájékoztatást nyíltan és könnyen érthetően kell megadni. Ellenőrizni kell, hogy a gyermek megfelelően érti-e.
- e) Amennyiben lehetséges, a gyermektől meg kell kérdezni, hogy férfi vagy nő tisztviselőt és tolmácsot szeretne-e. A gyermek háttérétől függően (például ha olyan fiúról van szó, aki férfi által elkövetett szexuális erőszak túlélője) előfordulhat, hogy a gyermek ellenkező nemű személyt választ.
- f) Meghallgatást végző szakértőket kell keresni az alternatív meghallgatási módszerek alkalmazásához és szükség esetén tanácsadás biztosításához, például trauma, poszttraumás stressz zavar esetén.
- g) A tisztviselőket és a tolmácsokat titoktartási kötelezettség terheli, amelynek fogalmát és szabályait szintén el kell magyarázni a gyermeknek.
- h) A gyermeket és a gyámot tájékoztatni kell bármely meghallgatás céljáról, valamint arról, hogy kinek lesz hozzáférése a meghallgatás átíratához.

A gyermekkel folytatott bármely meghallgatást mindig biztonságos, bizalmas, kényelmes és gyermekbarát környezetben kell lebonyolítani olyan megfelelő helyszíneken, amelyek segítik a bizalom kialakítását a gyermekkel.

Bármely meghallgatás hosszát, az ismételt meghallgatások elkerülését, valamint a meghallgatások kihagyásának lehetőségét figyelembe kell venni, ha ez összhangban van az egyes gyermekek mindenek felett álló érdekével és körülményeivel (például akkor, ha az a gyermek fogyatékoságának típusa stb. miatt nem valósítható meg). Előfordulhat, hogy a gyermekkel nem kell nemzetközi védelemre irányuló személyes meghallgatást lefolytatni, ha a szülei meghallgatásán elhangzottak kellően megalapozzák a kérelmét. Ahogyan említésre került, a gyermeket nem szabad szükségtelenül több meghallgatásnak alávetni, mivel ez frusztrálhatja a gyermeket és – a gyermek történetének elkerülhetetlen ellentmondásaira tekintettel – akadályozhatja a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelését. Tanácsos elkerülni a különleges eljárási, befogadási és egyéb igényekhez kapcsolódó, sok különálló meghallgatást.

A gyermeknek felszabadultnak kell éreznie magát. Bevált gyakorlat, hogy előkészítő látogatást tesznek a nemzetközi védelemre irányuló meghallgatás helyszínén, elmagyarázzák a gyermeknek a folyamatot, vagy videón bemutatják neki a meghallgatáshoz használt helyiséget, mivel ezek segítenek a gyermek feszültségének oldásában és a hatékony részvétele biztosításában. A felelős tisztviselőnek és a tolmácsnak a gyermek szempontjából a lehető legközvetlenebbnek kell lennie. A tájékoztatásnak nyíltan és világosnak kell lennie. Ellenőrizni kell, hogy a gyermek valóban megérti-e a tájékoztatást, mivel egyes gyermekek az életkoruk, a kulturális háttérük vagy a lelkiállapotuk miatt nem mernek kérdéseket feltenni.

Amennyiben lehetséges, a gyermektől meg kell kérdezni, hogy van-e preferenciája a tisztviselő és a tolmács nemét illetően. A gyermek háttérétől függően előfordulhat, hogy a gyermek ellenkező nemű személyt választ, például olyan fiú, aki férfi által elkövetett szexuális erőszak túlélője, inkább azt szeretné, ha női tisztviselő vagy tolmács lenne jelen. Abban az esetben, ha a gyermek esetlegesen traumát élt/él át, nem feltétlenül hajlandó érzelmeket vagy véleményt kinyilvánítani. Szakértő meghallgatást végző személyeket kell keresni alternatív meghallgatási módszerek alkalmazásához és tanácsadás biztosításához.

A meghallgatást végző személynek a meghallgatást teljes egészében rögzítenie kell, különösen azért, mert a gyermek igényei változhatnak, következésképpen fontos egyértelműen látni, hogy egyes döntések/ajánlások miért jöttek létre. A gyermek mindenek felett álló érdekét valamennyi meghallgatás során, valamint a megállapításokban és az ajánlásokban mindenre kiterjedően elsődleges szempontként kell kezelni minden olyan esetben, amikor a gyermeket érintő döntés meghozatalára kerül sor. A tisztviselőket és a tolmácsokat titoktartási kötelezettség terheli, amelynek fogalmát és szabályait szintén el kell magyarázni a gyermeknek. A gyermeket és a gyámot/képviselőt tájékoztatni kell bármely meghallgatás céljáról, valamint arról, hogy kinek lesz hozzáférése a meghallgatás átíratához.

A gyermek **véleményét és kívánságait** az életkorának és az érettségének megfelelően **figyelembe kell venni** ⁽⁶³⁾.

Gyakorlati példák

Norvégiában a véleménynyilvánításra képes, legalább hétéves vagy fiatalabb gyermekek meghallgatására akkor kerülhet sor, ha a szülei kíséretében vannak.

Dániában a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelése általában a (nemzetközi védelemre irányuló) személyes meghallgatás szerves része. A mindenek felett álló érdekre irányuló személyes meghallgatást a III. dublini rendelet alkalmazásakor, illetve annak eldöntése érdekében kell lefolytatni, hogy a gyermek kísérő nélkülinek tekintendő-e, vagy sem.

Svédországban a hangsúly azon van, hogy a kísérővel érkezett kisgyermeknek ugyanolyan jogai vannak az álláspontja és véleménye kinyilvánítására, mint egy kísérő nélküli vagy idősebb gyermeknek, amennyiben úgy dönt, hogy kinyilvánítja álláspontját vagy véleményét.

A gyermek meghallgatáshoz való joga nem korlátozódhat kizárólag a meghallgatásra. A felelős személyzetnek a meghallgatáson kívül is figyelmet kell fordítania a gyermek álláspontjára, igényeire és véleményére.

A tényállás megállapítása

Amennyiben lehetséges, a felelős tisztviselőnek aktívan törekednie kell arra, hogy a megfelelő forrásokból információt szerezzen annak érdekében, hogy a menekültügyi eljárás során megfelelően értékelni lehessen a gyermek mindenek felett álló érdekét. Az adatvédelem és a titoktartás kellő figyelembevételével, és amennyiben ez összhangban van a gyermek biztonságával és védelmével, fel kell venni a kapcsolatot a gyermek helyzetét jól ismerő személyekkel, például a bizalmi személyekkel, a gyámmal/képviselővel, az aktuális gondviselővel, a befogadó állomáson dolgozó szociális munkásokkal, tanárokkal stb. A gyermekekkel foglalkozó személyeknek ugyanakkor tudatában kell lenniük annak, hogy a gyermekek jogosultak a magánéletük védelmére, valamint arra, hogy bizalmas kapcsolatot tartsanak fenn a gyámjukkal, a jogi képviselőjükkel vagy bármely más segítővel.

Ha a gyermek helyzetét jól ismerő szereplőket arra kéri, hogy a menedékkérelem eldöntéséhez információkat osszanak meg a menekültügyi hatóságokkal, a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezérelnie őket, mivel ezek más-más célokat kitűző, eltérő folyamatok.

Az eljáró tisztviselőnek gondoskodnia kell arról, hogy a gyermekre vonatkozó információk összessége a speciális helyzetben lévő gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel a döntéshozó felelős hatóságok rendelkezésére álljon. Ajánlás megfogalmazása vagy döntéshozatal előtt valamennyi releváns tényezőt megfelelően elemezni kell. Fontos, hogy a mindenek felett álló érdek szempontjából releváns kulturális és családi háttérrel úgy kell figyelembe venni, hogy elkerüljék a feltételezéseket a gyermek helyzetével kapcsolatban. A gyermek és/vagy a gyám számára mindig lehetőséget kell biztosítani további részletek közzétételére.

A gyermek mindenek felett álló érdekének dokumentálása

Amikor a menekültügyi tisztviselő elkezdi dolgozni egy gyermek ügyén, dokumentálni kell számos olyan kérdést, amely a teljes menekültügyi eljárás során és azt követően is releváns marad. A gyermek mindenek felett álló érdekére irányuló eljárás valamennyi tényezőjét elemezni kell, és tényekkel alá kell támasztani a következetes és folyamatos értékelés érdekében. Minden releváns kérdést dokumentálni kell, például az általános ügyviteli rendszerben, a releváns adatbázisokban, az akta papíralapú jelentéseiben, vagy elektronikus sablonok és ellenőrző listák használatával.

⁽⁶³⁾ Az igazságszolgáltatási ágazatban szerzett tapasztalatokból levont tanulságok, lásd: FRA: *Gyermekbarát igazságszolgáltatás – A bírósági eljárásokban áldozatként, tanúként vagy peres félként érintett gyermekek álláspontja és tapasztalatai kilenc uniós tagállamban*, 2017. február.

A dokumentációnak ki kell térnie a gyermek családi helyzetére, az aktuális gondviselővel, a gyámmal/ képviselővel vagy a nevelőcsaláddal való kapcsolatára vonatkozó információkra. A kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek esetében a dokumentációnak tartalmaznia kell a családtól való elszakítás okait, a családtagok, testvérek vagy hozzátartozók fellelhetőségét, a családdal való kapcsolatfelvétel megfontolását, valamint adott esetben bármely lehetséges dublini információt. A dokumentációnak egyértelműen közölnie kell, hogy az ajánlás hogyan készült, amennyiben a családi kapcsolatok helyreállításának kezdeményezése a gyermek és a család szempontjából biztonságosnak és a gyermek mindenek felett álló érdekének minősül.

A felhasznált információkat, valamint a megállapításokat és az ajánlásokat az adatvédelmi rendeleteknek⁽⁶⁴⁾ megfelelően kell dokumentálni és jelenteni az ajánlások betérjesztése és végrehajtása érdekében. Megjegyzendő, hogy a felelős tisztviselőnek értékelnie kell, hogy – a gyermek életkorától és az ügytől (például erőszak, visszaélés és egyéb kérdések) – függően alkalmazhatók-e kivételek a szülők azon jogával kapcsolatban, hogy betekintheznek a gyermekükre vonatkozó iratokba vagy konkrét információkba.

Az alkalmazandó biztosítékokkal és garanciákkal kapcsolatban fontos kiemelni a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv és a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv közötti összefüggéseket. A gyermek mindenek felett álló érdekére irányuló átfogó értékelés egyik aspektusa az, hogy a korai szakaszban történő értékeléskor az eljárási és a befogadási igényekre vonatkozó információkat és bizonyítékokat össze kell gyűjteni és dokumentálni kell.

A család egységének tiszteletben tartása

A menekültügyi eljárások során biztosítani kell, hogy a család egységének koncepcióját tiszteletben tartsák, kivéve, ha a gyermek jólétével vagy biztonságával kapcsolatos megfontolások másat tesznek szükségessé. A gyermek számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy további információkat kapjon az ügyéről, például a családtagokkal vagy hozzátartozókkal való újabb kapcsolatfelvételekről, illetve családtagok vagy hozzátartozók közelgő érkezéséről egy másik EU+ államban⁽⁶⁵⁾. Ezeket az információkat megfelelően kell értékelni. A felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek esetében az esetleges kockázatok feltárása és azonosítása érdekében a (családi) kapcsolatokat ellenőrizni és értékelni kell.

Biztosítani kell, hogy a testvérek – figyelembe véve az érintett gyermek mindenek felett álló érdekét, valamint különösen életkorát és érettségi szintjét – lehetőség szerint együtt maradhassanak. A kísérő nélküli gyermekek tartózkodási helyét a lehető legritkábban szabad megváltoztatni.

A gyermek menedékkérelmének értékelése

A nemzetközi védelem iránti kérelem érdemi elbírálásakor kellő figyelmet kell fordítani azokra a megnövekedett veszélyeztető tényezőkre, amelyeknek a gyermekek ki vannak téve, valamint a gyermekeket érintő üldöztetésre vagy súlyos bántalmazásra⁽⁶⁶⁾ (például kiskorúak toborzása a fegyveres erők kötelékébe, gyermekkereskedelem, gyermekprostitúció és/vagy a gyermek jogainak megsértése, olyan hagyományokon alapuló gyakorlat, amely káros a gyermekre).

A nemzetközi védelem biztosításának lehetősége esetén (az elismerésről szóló átdolgozott irányelv (25) és (27) preambulumbekzdése és 8. cikke) a gyermek mindenek felett álló érdekének közvetlenül a vizsgálat részét kell képeznie.

Fontos figyelembe venni, hogy a gyermekek időérzékelése eltér a felnőttekétől a múltbeli tapasztalatok terén, és azok felidézése esetleg zavaros lehet. Ennek komoly hatása lehet a nemzetközi védelem szükségességének értékelésére nézve.

⁽⁶⁴⁾ A magánélet védelméhez való jog és az adatvédelmi normák teljes körű tiszteletben tartása, valamint az adatgyűjtésre, -felhasználásra és -megőrzésre vonatkozó megfelelő szabályok szigorú végrehajtása mellett.

⁽⁶⁵⁾ Lásd a befogadási feltételekről szóló átdolgozott irányelv 24. cikkének (3) bekezdését.

⁽⁶⁶⁾ UNHCR: 8. sz. nemzetközi védelmi iránymutatás: Gyermekek által benyújtott menedékkérelmek a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi egyezmény 1A. cikkének 2. pontja és 1F. cikke és/vagy az 1967. évi jegyzőkönyv alapján, 2009. december 22., HCR/GIP/09/08.

A kísérő nélküli vagy felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek védelmi igényeinek vizsgálata során szükség lehet bizonyos objektív tényezők nagyobb súllyal történő figyelembevételére, az üldöztetéstől való megalapozott félelem és/vagy a súlyos bántalmazás tényleges veszélyének vizsgálatakor. A kísérő nélküli vagy felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek nemzetközi védelmi igényeinek vizsgálata során kétség esetén a kérelmező javára kell döntenet (67).

A gyermek mindenk felett álló érdekére vonatkozó ajánlások

Az illetékes hatóságoknak figyelembe kell venniük a gyermekkel és a kísérő felnőttekkel és/vagy családtagokkal lefolytatott meghallgatások során összegyűjtött információkat, valamint a gyermekre vonatkozó aktában megtalálható összes releváns információt.

A gyermek mindenk felett álló érdekének elsődleges szempontként kezelését az írásbeli ajánlásban **ki kell fejteni** és **meg kell indokolni**. Az ajánlásnak egyértelműen tartalmaznia kell, hogyan jött létre. Lenniük kell arra vonatkozó szabvány eljárási követelményeknek, hogy az ajánlásokat hogyan és kik hajtják végre, beleértve az ajánlások végrehajtásának értékelését célzó rendelkezéseket is, ahol bármely szükséges változtatás beépíthető a gyermek mindenk felett álló érdekére irányuló folyamatba. Nemzeti szinten különböző szereplők vesznek részt a különféle ajánlások végrehajtásában.

A gyermeket a gyermekvédelmi hatóságnak kell tájékoztatnia a mindenk felett álló érdekére vonatkozó ajánlásról, elkülönítve a nemzetközi védelem iránti kérelméről hozott határozattól. A gyermek számára továbbá el kell magyarázni, hogy ez az ajánlás mit jelent a gyakorlatban. Lehetőségnek kell lennie a gyermekre vonatkozó ajánlások felülvizsgálatára és átdolgozására.

Jogorvoslat

A gyermeknek és a gyámnak/képviselőnek megfelelően el kell magyarázni a gyermeket érintő minden **határozatot**, többek között azok kimenetelét, valamint az azokat megalapozó **indokokat**.

A gyermek ezáltal tudja érdemben gyakorolni a jogorvoslathoz való jogát. Ezt a jogot **a szóban forgó jogi indokolás** tekintetében kell gyakorolni.

Az igazságszolgáltatáshoz való méltányos hozzáférést még azzal is biztosítani kell, hogy a gyermek és/vagy a képviselője tényleges hozzáférést kapjon gyermekbarát jogorvoslati eljárásokhoz (*).

(*) A gyermekbarát bírósági eljárásokra vonatkozó további információk: FRA: *Gyermekbarát igazságszolgáltatás – A bírósági eljárásokban áldozatként, tanúként vagy peres félként érintett gyermekek álláspontja és tapasztalatai kilenc uniós tagállamban*, 2017.

Biztosítékok hiánya

Amikor a fent említett biztosítékok közül egyesek nem érvényesülnek, a nemzetközi védelem iránti kérelem vizsgálatát esetlegesen fel kell függeszteni. Ezt a hiányzó biztosíték jellegétől függően kell mérlegelni. Ez azonban nem eredményezheti az eljárás szándékos és szükségtelen késedelmét. Amikor az eljárási garancia biztosítása a menekültügyi hatóság felelősségi körébe tartozik, az eljáró tisztviselőnek házon belül kell az ügyet továbbítani. Amikor egy másik hatóság vagy kijelölt fél felel az eljárási garancia biztosításáért, a menekültügyi hatóság koordinál az adott féllel a hiányzó biztosíték érvényesítése érdekében. A továbbítást megfelelően dokumentálni kell. A feladatkörök/felelősségi körök elosztását egyértelműen meg kell határozni.

(67) Az Európában tartózkodó, felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozó program, *A bevált gyakorlatról szóló nyilatkozat*, 2010., 36. o.

3. A gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése a gyakorlatban

3.1 A gyermekvédelmi szolgálatokkal való együttműködés

A gyermekvédelmi szolgálatokkal való együttműködés az eljárás során mindvégig elengedhetetlen. A gyermekvédelmi hatóságoknak tájékoztatniuk kell a menekültügyi hatóságokat, ha a gyermek veszélyeztetett helyzetben van, és ez a kötelezettség kétirányú. Az EU+ államokban a menekültügyi hatóságok általában nem rendelkeznek automatikusan közvetlen hozzáféréssel a gyermek mindenek felett álló érdekére irányuló, a gyermekvédelmi hatóságok által végzett értékeléshez. A titoktartási kötelezettség és a szigorú adatvédelmi szabályozás miatt a gyermekvédelmi és a menekültügyi hatóságok nem feltétlenül osztanak meg adatokat vagy információkat egymással. Egyes esetekben előfordulhat, hogy a menekültügyi hatóságok nem is tudnak arról, hogy gyermekvédelmi hatóságok érintettek-e a gyermek ügyében, és ez fordítva is igaz.

Biztosítani kell, hogy a nemzetközi védelmi rendszerek kommunikáljanak a nemzeti gyermekvédelmi rendszerekkel/áldozatkezelési mechanizmusokkal, és össze legyenek kapcsolva velük. E kapcsolat eredményesebbé tétele érdekében az összehangolt protokollokat és az eljárási standardokat a gyermekvédelemért felelős kormányzati és nem kormányzati szereplők, intézmények és szolgáltatók közreműködésével kell kialakítani. A menedékkérő gyermekek esetében a gyermekvédelmi szolgálatoknak az áldozatkezelési mechanizmusokban való közreműködése jelenleg korlátozott, közreműködésüket meg kell erősíteni és biztosítani kell. Központi és helyi szinten minden érdekelt félnek legalább rendszeres időközönként találkoznia kell, amennyiben nincs érvényben információ-megosztási rendszer. Egyedi esetekben egyértelműnek kell lennie, hogy mely hatóság felelős a gyám/gondviselő kijelöléséért, iránymutatás biztosításáért, a gyermek jólétéért és jogállásának biztosításáért, ugyanis felmerülhetnek védelmi hiányosságok amiatt, hogy a különböző hatóságok úgy vélik, a másik felel a gyermek ügyének bizonyos aspektusaiért.

Ajánlott, hogy a 2. szakaszban említett eljárási garanciák végrehajtásának biztosítása érdekében a menekültügyi hatóság koordináljon és működjön együtt a gyermekvédelmi hatóságokkal/a gyámokkal/az egyéb releváns intézményekkel annak garantálása érdekében, hogy a szükséges információk megosztásra kerüljenek és rendelkezésre álljanak, és azokat az érintett gyermekek javára használják fel. Ezt az adatvédelem/titoktartás megfelelő tiszteletben tartása mellett kell végezni. A gyermeknek beleegyezését kell adnia az információk megosztásához.

Egyéb jogokhoz való hozzáférés biztosítása

Az egyes EU+ államok megfelelő hatóságainak (a befogadással foglalkozó hatóságoknak, az érintett szakminisztériumoknak, a gyermekvédelmi szereplőknek) ezenkívül biztosítaniuk kell, hogy a gyermek a befogadási feltételekről szóló irányelv 14. cikke (és a Gyermejkjogi Egyezmény 28. cikke) szerint hozzáférjen az **iskoláztatáshoz és oktatáshoz**, a befogadási feltételekről szóló irányelv 19. cikke (és a Gyermejkjogi Egyezmény 24. cikke) szerint hozzáférjen az **egészségügyi ellátáshoz**, valamint megfelelő **szálláshoz**.

3.2 Eljárási garanciák alkalmazása

Megjegyzendő, hogy az EU+ államok intézkedési eljárási sorrendje eltérő. Az alábbi táblázat nem sorrendet, hanem inkább módszert javasol. Ismerteti, hogyan kell ellenőrizni a gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel alkalmazandó garanciák és biztosítékok megvalósulását, valamint hogy az eljáró tisztviselőknek mit kell tenniük a biztosítékok alkalmazása érdekében. Az ellenőrző lista használatát a menekültügyi eljárás korai szakaszában meg kell kezdeni.

A különböző szereplők közösen dolgozhatnak az ellenőrző listán, amely bizonyos tevékenységekért felelős hatóságok által kitöltendő, folyamatosan alakítandó, élő dokumentum. „A gyermek jogi segítségnyújtáshoz való hozzáférést” például megerősítheti a gyermek jogi képviselője, és megadhatók benne a jogi képviselő és a gyermek közötti jogi tanácsadási találkozókra vonatkozó információk.

Eljárási garanciák és biztosítékok	A menekültügyi hatóság kapcsolódó intézkedései
A gyermek biztonságát a teljes eljárás során biztosították.	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a gyermek nincs-e egészségügyi vészhelyzetben és/vagy a biztonságát és a testi épségét nem fenyegeti-e súlyos veszély – többek között bármilyen formájú erőszak, elhanyagolás és kizsákmányolás – a menekültügyi eljárás során, illetve a tartózkodási helyén.
A gyermek hozzáfér képesítéssel rendelkező és képzett szakemberek által lefolytatott gyermekbarát eljárásokhoz.	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy csak képesítéssel rendelkező és megfelelően képzett tisztviselők vesznek-e részt a meghallgatásokon, illetve csak ilyen tisztviselők foglalkoznak-e a gyermek ügyével.
Kiemelt vizsgálat alkalmazására került sor.	Meg kell vizsgálni a gyermek ügyének és aktájának ütemezését, továbbá ellenőrizni kell, hogy a prioritások meghatározása megfelelően megtörtént-e, a gyermek adott esetben mentesült-e a határon lefolytatandó és a gyorsított eljárások alól, és megfelelő pihenő- és felépülési időszakot biztosítottak-e a számára.
A gyermek hozzáfér képesítéssel rendelkező, független gyámhoz/ képviselőhöz.	Ellenőrizni kell, hogy a gyermek számára kijelöltek-e gyámot/ képviselőt, és az részt vett-e a gyermekre vonatkozó eljárás valamennyi szakaszában, ideértve a meghallgatást. Bevált gyakorlatként működnie kell a gyám/képviselő munkájának felügyeletét ellátó rendszernek.
A gyermek hozzáfér jogi segítségnyújtáshoz/tanácsadáshoz.	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a gyermek időben hozzáfért-e és a továbbiakban is hozzáfér-e jogi tanácsadáshoz. Ennek időzítése fontos, vagyis a korai jogi tanácsadás, a meghallgatás során való jelenlét, valamint a fellebbezési szakasz alatti tanácsadás.
A gyermek az eljárás során mindvégig hozzáfér tolmácsoláshoz.	<p>Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a gyermek egy számára érthető nyelven hozzáfért-e tolmácsoláshoz. A tolmácsnak képzettnek kell lennie a gyermekeknek történő tolmácsolás terén, és gyermekbarát nyelvezetet kell használnia. Ha a tolmács speciálisan nem képzett a gyermekeknek történő tolmácsolás terén, biztosítani kell, hogy a tolmácsolást megelőzően legyen megfelelő előkészítő ülés annak érdekében, hogy a tolmács megértse a használandó nyelvezetet, a kérdéstípusokat, az egyszerű nyelvezet használatának szükségességét. A gyermeknek lehetősége van arra, hogy panaszt tegyen a tolmácsolás és a fordítás minőségével vagy semlegességével kapcsolatban. A tolmácsolással kapcsolatban felmerült problémákat rögzíteni kell és nyomon kell követni.</p> <p>Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a kommunikációt hogyan biztosították a meghallgatás előtt, és hogy a meghallgatással kapcsolatos intézkedések megfelelőek voltak-e.</p>
A gyermek érti a menekültügyi eljárást, és kellő időben, életkorának megfelelő tájékoztatást kapott az eljárásról egy számára érthető nyelven.	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a gyermek gyermekbarát tájékoztatást kapott-e a menekültügyi eljárásról, illetve a tájékoztatást a nemének és a kulturális háttérének megfelelő módon kapta-e meg. Ellenőrizték-e, hogy a gyermek mit ért meg? Ellenőrizték-e, hogy a magyarázatok módja megfelelőnek és gyermekbarátnak minősült-e? A gyermek lehetőséget kapott-e kérdések feltevésére? A gyermek felkérést kapott-e annak kifejtésére, hogy mit értett meg? Szükség esetén ki kell javítani vagy ki kell egészíteni az információkat.
A gyermek véleményét meghallgatták, és azt az életkorának és az érettségének megfelelő súllyal vették figyelembe.	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a gyermekkel folytatott meghallgatás során feltettek-e neki olyan kérdéseket, hogy hogy érzi magát, és mit gondol a helyzetéről. A gyermek érettségét, valamint a véleménynyilvánításhoz esetlegesen kapott vagy szükséges támogatást meg kell vizsgálni és dokumentálni kell. Meg kell hallgatni a gyermek azzal kapcsolatos véleményét/kívánságát, hogy az adott országban akar-e maradni, másik országba akar-e költözni stb., és a véleményének/kívánságának okait is meg kell hallgatni.

Eljárási garanciák és biztosítékok	A menekültügyi hatóság kapcsolódó intézkedései
A gyermek különleges igényeinek és kiszolgáltatottsági tényezőinek meghatározása és kezelése megtörtént.	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni, hogy a különleges igények értékelése megtörtént-e és megfelelő kérdéseket tettek-e fel a gyermek meghallgatása során annak érdekében, hogy az esetleges különleges igények, kiszolgáltatottsági tényezők vagy kockázatok kezelendők legyenek, beleértve a bántalmazást is. Ennek keretében például fel lehet tenni – többek között – a gyermek otthoni, utazás alatti vagy a befogadó létesítményben szerzett tapasztalataira, egészségügyi szempontokra, a kísérő családtagokkal és/vagy a gondviselővel való kapcsolatára vonatkozó kérdéseket.
A felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek esetében: a gondviselővel fennálló családi kapcsolat megerősítésre kerül (amennyiben alkalmazandó).	Ellenőrizni kell és meg kell erősíteni azt, hogy a családi kapcsolat dokumentációval és/vagy a meghallgatás során feltett megfelelő kérdésekkel vagy egyéb alkalmazandó módszerekkel igazolást és megerősítést nyert-e a gyermek mindenek felett álló érdekével összhangban, továbbá azt, hogy a megállapítások dokumentálása megtörtént-e. Előfordulhatnak olyan esetek, amikor a felnőtt családtagjaitól elszakított gyermek mindenek felett álló érdeke az, hogy ne bízzák rá vele rokoni kapcsolatban lévő felnőttre. Ilyen esetekben biztosítani kell, hogy a gyermeket ne bízzák rá vele rokoni kapcsolatban lévő felnőttre, amikor ez nem szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét.
A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelésére a gyermek mindenek felett álló érdekével összhangban kerül sor.	Figyelembe kell venni, hogy az életkor és esetlegesen a trauma vagy a pszichés állapot hatással van a memóriára és a következetes információk szolgáltatására való képességre, és így a vizsgálat alatti hitelességi értékelésre.
ÖSSZEGYŰJTENDŐ ÉS DOKUMENTÁLANDÓ INFORMÁCIÓK ⁽⁶⁸⁾	
A személyes adatok és a releváns információk összegyűjtése megtörtént.	Gyermekbarát és nem tovakodó módon kell biztosítani a gyermek személyes adatainak összegyűjtését, többek között a személyazonosságára és az egészségére vonatkozó kérdésekkel. Megjegyzendő, hogy szigorú adatvédelmi szabályok alkalmazandók. Dokumentálni kell a gyermek iskolai végzettségét és az oktatás folytatásához fűződő érdekét ⁽⁶⁹⁾ . Dokumentálni kell bármely további információt, amely segítséget nyújthat a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésekor.
Kísérővel érkező gyermekek esetében a családra vonatkozó információk összegyűjtése megtörtént.	Ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy a családtagok és a hozzátartozók tartózkodási helyére és a család történetére rákérdeztek-e és ezekre vonatkozóan történt-e információgyűjtés.
A kísérő nélküli vagy felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek esetében: a családtagokkal való legutolsó ismert kapcsolatfelvétel, az elérhetőségek és a családtagoktól való elszakítás okainak rögzítése megtörtént.	Ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy a családtagokkal való legutolsó kapcsolatfelvétel ismert-e, az elérhetőségek és a családtagoktól való elszakítás okainak összegyűjtése és rögzítése megtörtént-e. Ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy a gyermek elszakításának módjára vonatkozó részletekre rákérdeztek-e és rögzítették-e azokat, továbbá arra is ki kell térni, hogy a családtagok esetlegesen tervezik-e az Európába utazást, és mi a tervezett úti céljuk (mik a tervezett úti céljaik). Előfordulhat, hogy egy másik uniós országban már tartózkodnak családtagok.
A családtagok felkutatásának kezdeményezése – adott esetben – a lehető legrövidebb időn belül megtörtént.	Ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy értékelték-e azt, hogy a családtagok felkutatása a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e és biztonságos-e az érintett gyermek és családtagok számára, és amennyiben igen, ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy a családtagok felkutatásáért felelős hatóság kezdeményezte-e a családtagok felkutatását.
Mérlegelni kell a családdal való kapcsolat helyreállítását és/vagy a családegyesítést.	Meg kell erősíteni vagy értékelni kell, hogy a családtagok felkutatása, a kapcsolat helyreállítása és/vagy a családegyesítés a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e.

⁽⁶⁸⁾ A személyes meghallgatás előtt meg kell határozni, hogy minek kell szerepelnie a papíralapú/az elektronikus aktában.⁽⁶⁹⁾ Kezelési vagy iskoláztatási célból meg kell osztani a gondviselővel/gyámmal/képviselővel.

Eljárási garanciák és biztosítékok	A menekültügyi hatóság kapcsolódó intézkedései
Az életkor meghatározása a gyermek számára biztonságos módon zajlott, és kizárólag szükség esetén került rá sor.	<p>Ha az életkor meghatározása ajánlott, ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy az életkor meghatározása a gyermek mindenk felett álló érdekét szolgálja-e, és azt hivatalosan megindokolták-e. Egyértelműen fel kell tüntetni, hogy ez miért szükséges, és melyik módszer szolgálja a gyermek mindenk felett álló érdekét az egészség és a méltóság tekintetében. Ez a gyermek konkrét helyzetén alapul, és a gyermek azonosított különleges igényeivel és/vagy a speciális eljárási követelményekkel függ össze ⁽⁷⁰⁾.</p> <p>Ha az életkor meghatározására már sor került, ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy azt több területre kiterjedően és a lehető legkevésbé tolokodó módon végezték-e el, valamint azt, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét mindvégig figyelembe vették-e. Az életkor meghatározása során gyűjtött minden adatokat fel kell tüntetni az aktában és megfelelően figyelembe kell venni.</p>
A gyermek társas kapcsolatainak hálózatára vonatkozó információk összegyűjtése megtörtént.	A gyermek biztonságának biztosítására tekintettel ellenőrizni kell, hogy a gyermek kapcsolataira, többek között a társas kapcsolatainak hálózatára és a menedéket nyújtó ország társadalmával való kapcsolataira vonatkozó adatok összegyűjtésére sor került-e.
A szakértői hozzájárulások (jelentések stb.) összegyűjtése megtörtént.	Biztosítani kell, hogy az előírásoknak megfelelően a szakértői jelentések (orvosi jelentések, a kiszolgáltatottságról szóló jelentések, rendőrségi jelentések stb.) bekerüljenek az aktába. Ellenőrizni kell és vissza kell igazolni, hogy megfelelően figyelembe vették-e/veszik-e a trauma és/vagy a pszichés állapot – például a poszttraumás stressz-zavar – bizonyítékát, ha az rendelkezésre áll(t).
A konkrét aggályok (például bántalmazás, emberkereskedelem) meghatározása és dokumentálása megtörtént.	Biztosítani kell, hogy sor kerüljön a meghatározott aggályok (többek között a bántalmazás, a trauma, az erőszak, a különleges igények/ kiszolgáltatottság, egészségügyi problémák stb.) összegyűjtésére, dokumentálására és azoknak a gyermek jogait védő, többi eljáró nemzeti hatósággal való közlésére. Idetartoznak azok az aggályok vagy az arra utaló jelek, hogy a gyermek fokozottan ki van téve az emberkereskedelem veszélyének vagy az emberkereskedelem áldozatává vált, a gyermeket korábban bántalmazás vagy erőszak érte, vagy elhanyagolták, valamint az elkövetők bármely ismert fellelhetősége rendelkezésre áll-e. Fel kell tüntetni az orvosi szakellátást, pszichoszociális vagy mentális egészségügyi ellátást igénylő egészségügyi aggályokat.
Az eredmény dokumentálása, megindokolása és közlése megtörtént.	Biztosítani kell, hogy a gyermek írásbeli, indokolással ellátott menekültügyi határozatot kapjon (amely kifejti többek között azt, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét hogyan kezelték elsődleges szempontként), a határozatot az életkorának megfelelő módon és a gyermek által megérthető nyelven, szóban el kell magyarázni.

3.3 A gyermek egyéni körülményei

A gyermek helyzetéről egyéniesített értékelést kell végezni az érintett gyermek konkrét körülményeinek figyelembevételével. Ezek a körülmények többek között (nem kimerítő jelleggel) olyan tényezőket jelentenek, mint a gyermek kulturális háttere és tapasztalatai, életkora és érettsége, neme, nemi identitása és/vagy szexuális irányultsága, iskolai végzettsége, valamint bármilyen esetleges kiszolgáltatottsági tényező, beleértve többek között a testi és a lelki egészséget érintő problémákat és traumát ⁽⁷¹⁾. Dokumentálni kell és megfelelő súllyal kell kezelni a gyermekre vonatkozó bármilyen létező jelentést, például orvosi jelentést, a kiszolgáltatottságáról szóló értékelést vagy bármely más dokumentumot, amely az eljárás bármely szakaszában elérhető.

⁽⁷⁰⁾ További információk: EASO: *Gyakorlati útmutató az életkor meghatározásáról*, 2018.

⁽⁷¹⁾ A mindenk felett álló érdek felvázolt, figyelembe veendő tényezőihez tanulmányozza: Gyermekjogi Bizottság: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenk felett álló érdeke elsődleges szempont legyen (3. cikk (1) bekezdés)*, 2013. május 29., CRC/C/GC/14, 13. oldaltól.

3.4 Esetleges megnövekedett kockázatok és kiszolgáltatottsági tényezők

Fontos megvizsgálni és értékelni a potenciális kockázatokat, ideértve a gyermeket esetlegesen érő rejtett kockázatokat is. Ezeket a kockázatokat rögzíteni kell, az azonosított konkrét aggályok feltüntetésével. A példák között szerepelnek olyan helyzetek, amelyekben a gyermek:

- bántalmazás vagy erőszak áldozata vagy valószínűsíthető áldozata;
- emberkereskedelem áldozata;
- különleges – orvosi vagy pszichológiai – igényű vagy egyéb kiszolgáltatottsági tényezők jellemzik;
- nem alkalmas utazásra;
- szökést tervez vagy esetében fennáll a légi úton való menekülésének kockázata;
- a gyermek vagy bármely más személy által felvetett, vagy a meghallgatások során vagy a szakértői jelentésekben felvetett/dokumentált bármely egyéb aggály.

Ezeket a kockázatokat világosan részletezni kell, és az említett aggályok kezelésére vonatkozó tervet a rövid és a hosszú távú megoldásokkal együtt szerepeltetni kell az aktában, és azokat a gyermekvédelmi hatóságoknak nyomon kell követniük. Amennyiben a gyermek esetében kiszolgáltatottsági tényezőket vagy kockázatokat tárnak fel, a gyámot/képviselőt tájékoztatni kell és/vagy konzultálni kell vele.

Kockázatok vagy kiszolgáltatottsági tényezők feltárása esetén értékelni kell, hogy a gyermeknek szüksége van-e különleges eljárási garanciákra, és azt, hogy a gyermek ügyét támogatás és/vagy további értékelés céljából a menekültügyi hatóságon belül tovább kell-e utalni, illetve a gyermek **biztonságának és jóllétének** biztosítása érdekében tovább kell-e utalni az ügyét más szolgáltatóhoz vagy hatósághoz, például a befogadással foglalkozó vagy a gyermekvédelmi hatósághoz. A gyermek ügyének továbbutalása szakmai konzultáció vagy jogi tanácsadás céljából történhet. Egy példa: az emberkereskedelem gyermek áldozatainak továbbutalása a megfelelő áldozatkezelési mechanizmushoz a nemzetközi védelmet és az emberkereskedelem elleni küzdelmet szolgáló rendszerek közötti kommunikáció biztosításával történik.

Ami a különleges igényeket illeti, a segítségnyújtás céljából történő továbbutalásnak az előírások szerint kell történnie, például orvosi vagy pszichológiai ellátás és támogatás vagy fizikai segítségnyújtás, például fogyatékossgal élő gyermekek számára. A gyermek vagy a kísérő kérelmezők egészségügyi diagnózisára vonatkozó következtetéseket kizárólag akkor kell az aktába foglalni, ha orvosi jelentést csatolnak hozzá.

A különleges eljárási garanciák menekültügyi eljárások során történő érvényesítésének biztosítása érdekében további szakértői (orvosi, jogi) értékelés írható elő. Például az erőszak/bántalmazás által okozott trauma kezeléséhez az erőszak/bántalmazás szakértői értékelése alátámaszthatja a különleges segítségnyújtás biztosítását. Ennek keretében például orvosi vagy más szakértőtől kérhető segítség. A gyermek és/vagy a gyám/képviselő beleegyezését is lehet kérni ehhez. Bármely meghozott intézkedésnek biztosítani kell, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja, és nem vezet a menekültügyi eljárás szükségtelen meghosszabbításához.

3.5 Különböző eljárások

A gyermek mindenek felett álló érdekét értékelni kell, amikor a gyermek ügyében különböző eljárások kerülnek alkalmazásra. Szükség esetén koordinálni kell más érintett hatóságokkal.

A dublini rendelet

A III. dublini rendelet a kísérő nélküli gyermekekre vonatkozó biztosítékokról rendelkezik annak mérlegelésekor, hogy a más tagállamnak való átadás a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e. A mindenek felett álló érdek III. dublini rendeletre tekintettel történő értékelése során ki kell térni

a gyermek mindenek felett álló érdekének valamennyi tényezőjére, az egyes tényezők súlya pedig a többi tényezővel való kapcsolatától függ. A III. dublini rendelet a 6. cikk (3) bekezdésében – bár nem kimerítő felsorolás formájában – kimondja, hogy a következő tényezőket kell figyelembe venni: a családegyesítés lehetőségei; a gyermek jóléte és szociális fejlődése, biztonsági megfontolások, különösen, ha fennáll a veszélye annak, hogy a gyermek gyermekkereskedelem áldozatává válik, valamint a gyermek véleménye, tekintettel az életkorára és érettségi fokára, beleértve a gyermek háttérét is.

A gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontnak kell lennie a III. dublini rendelet szerinti összes intézkedés esetében.

Gyorsított és a határon lefolytatandó eljárások

Ezenfelül a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontnak kell lennie a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 24. cikkének (3) bekezdése szerinti döntéshozatalkor.

A menekültügyi hatóságok nem alkalmazhatnak gyorsított vagy határon lefolytatandó eljárásokat, illetve fel kell függeszteniük azok alkalmazását, amikor az ilyen eljárások keretében különleges eljárási garanciákat igénylő kérelmezők (például kísérő nélküli vagy felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek) számára az nem nyújt megfelelő támogatást.

A menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv 25. cikke (6) bekezdésének b) pontja szerint **kizárólag** akkor **alkalmazhatóak** gyorsított vagy határon lefolytatandó eljárások a kísérő nélküli gyermekekre, ha:

- a kérelmező biztonságos származási országból érkezik;
- a kérelmező ismételt, nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be (amely nem minősül elfogadhatatlannak);
- a kérelmező a tagállam nemzetbiztonságára vagy közrendjére nézve veszélyt jelenthet;
- a „biztonságos harmadik ország” elve alkalmazandó (kizárólag a határokon lefolytatandó eljárás esetében);
- a kérelmező hamis dokumentumokat mutatott be (kizárólag a határokon lefolytatandó eljárás esetében);
- a kérelmező rosszhiszeműen megsemmisítette vagy eldobta személyazonosító vagy úti okmányát (kizárólag a határokon lefolytatandó eljárás esetében).

A két utolsó ok kizárólag olyan egyedi esetekben alkalmazandó, amikor nyomós okok miatt feltételezhető, hogy a kérelmező megpróbál eltitkolni olyan releváns tényeket, amelyek valószínűsíthetően elutasító határozatot eredményeznének, feltéve, hogy a kérelmező számára minden lehetőséget megadtak arra, hogy kellően megindokolja tettét.

A biztonságos származási ország és a biztonságos harmadik ország elvének végrehajtásakor a tagállamoknak figyelembe kell venniük az egyéni/sajátos körülményeket, ezen belül adott esetben mentesíteniük kell a kísérő nélküli gyermekeket a kérelem benyújtása alól. A határon lefolytatandó és a gyorsított eljárások elve nem szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét. A határon lefolytatandó és a gyorsított eljárások során a megfelelő tájékoztatás és a tanácsadás lehetősége, valamint a gyermek ügyének előkészítésére rendelkezésre álló idő korlátozottabb.

Sok gyermek a negatív következmények miatti félelemből kénytelen hamis dokumentumokat bemutatni vagy a dokumentumait megsemmisíteni, illetve az embercsempészek vagy más felnőttek kényszerítik őket erre. Ha az előbbi kritériumokat nem a gyermek mindenek felett álló érdekével összhangban értelmezik, ennek következtében a kiszolgáltatott helyzetben lévő, kísérő nélküli vagy felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek olyan eljárások hatálya alá kerülhetnek, amelyek során korlátozottak a tájékoztatáshoz, a tanácsadáshoz való jogaik, és korlátozott az ügyük előkészítéséhez rendelkezésre álló idő, ami védelmi kockázatokat jelenthet.

Egyéb eljárás módok

Olyan helyzetekben, amikor a nemzetközi védelem kérelmezésétől eltérő eljárás módok a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálhatják, az illetékes hatóságokkal folytatott koordináció keretében és a gyermek gyámjának/képviselőjének közreműködésével a nemzeti jog és/vagy gyakorlat szerint megfelelő megoldásokat kell javasolni. Ilyen megoldás lehet többek között az, ha a gyermeket például az emberkereskedelem áldozataira vagy a hontalan személyekre vonatkozó eljárásokhoz utalják tovább, vagy az, ha egyszerre több jogi út igénybevételére kerül sor.

3.6 Hozzá tartozó/kísérő felnőtt gondviselőként/gyámként történő kijelölése

A **felnőtt családtagjaitól elszakított gyermek** gondviselője/gyámja ⁽⁷²⁾ fontos szerepet tölt be a gyermek mindenek felett álló érdekére irányuló folyamat támogatásában. A gyermek véleményének egy-egy konkrét kérdéssel kapcsolatos meghallgatásakor ajánlatos a kísérő felnőttek véleményének meghallgatása is, különösen akkor, ha gondviselőként/gyámként jelölték ki őket.

A kísérő nélküli gyermek illetékes nemzeti hatóság vagy bíróság által kijelölt független gyámja számára más lehetőségeket is kell biztosítani a gyermek mindenek felett álló érdekével kapcsolatos véleménynyilvánításra.

A felnőtt családtagjaitól elszakított gyermek gondviselővel/gyámmal való kapcsolatát szintén értékelni kell a mindenek felett álló érdek tényezőinek mérlegelésekor. Az utóbbi forgatókönyv a felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozik, főleg abban az esetben, ha a kísérő felnőtt hozzátartozó, és ezt a személyt jelölik ki gondviselőként/gyámként. A gyámságot és/vagy a gondviselést érintő intézkedésekkel kapcsolatos tisztázatlan kérdések megoldása érdekében a hozzátartozót vagy a kísérő felnőttet meg kell hallgatni. A gondviselőként/gyámként történő kijelölés előtt a hozzátartozó vagy a kísérő felnőtt és a gyermek közötti kapcsolatot is értékelni kell. A gyermekvédelmi hatóságoknak értékelniük kell a gyermek és a gondviselő családtagjai közötti kapcsolatot is, és az értékelés eredményét fontolóra kell venni.

A gondviselést/képviselést érintő esetleges aggályokat a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó ajánlás megfogalmazása előtt alaposabban meg kell vizsgálni. A kapcsolatot érintő aggályok esetében mérlegelni kell, hogy a gyermek személyes meghallgatása során szükség van-e a gondviselő/gyám jelenlétére, vagy például helyette az ügyvédnek érdemes jelen lennie. Amikor az eljáró tisztviselőt arra figyelmeztetik, hogy az aktuális gyám nem gondoskodik megfelelően a gyermekről vagy a gyermek és a gyám között nehézségek merülnek fel, az eljáró tisztviselőnek meg kell jelölnie ezeket a problémákat, és jelentenie kell az illetékes hatóságoknak, beleértve a gyermekvédelmi szereplőket is.

⁽⁷²⁾ A gyermek közvetlen környezetéből való természetes személy/hozzátartozó.

4. A gyermek kiszolgáltatottságát és veszélyeztetettségét jelző indikátorok

A nemzetközi védelmet kérelmező gyermekek különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak. Nagyon fontos, hogy az eljáró tisztviselők azonosítani tudják a további kiszolgáltatottsági tényezőkre és különleges igényekre utaló jeleket, és készen álljanak az azokra való reagálásra. Ezek többek között a következők lehetnek: emberkereskedelem áldozatául esett vagy ilyen veszélynek kitett gyermek, lelki, testi vagy szexuális és nemi alapú erőszak egyéb súlyos formáinak, többek között a női nemi szervek megcsonkításának vagy levágásának, kényszer- és korai házasságnak, fizikai és mentális bántalmazásnak, valamint más visszaélés- vagy kizsákmányolásformáknak a túlélői, a gyermekkorú családfelek, a hontalan gyermekek, a serdülőkorú szülők, a fegyveres csoportokban részt vevő gyermekek, a súlyos betegségben szenvedő gyermekek, a mentális egészségi problémákkal küzdő gyermekek stb.

A gyermekeket fokozott veszélyhelyzetbe hozó tényezők – a több kockázati tényezőnek való kitettség halmozott hatásait figyelembe véve – a tágabb értelemben vett védelmi környezetben felmerülő veszélyeket, valamint az egyéni körülményekből fakadó veszélyeket egyaránt magukban foglalhatják [...] ⁽⁷³⁾.

Ilyen veszély azonosításakor a nemzetközi védelem iránti kérelmet elbíráló hatóság nagyon fontos szerepet tölt be abban, hogy a gyermeket a megfelelő beavatkozás és támogatás céljából szakosodott intézményekhez/szervezetekhez utalja tovább, különösen akkor, ha ezt a képviselő/gyám nem teszi meg. A menekültügyi hatóság felel a veszélyeztetett gyermekek gyermekvédelmi hatóságokkal együttműködésben történő azonosításáért, de a szakosodott szereplők közreműködésének biztosításáért is. A menekültügyi hatóságoknak külön-külön meg kell vizsgálniuk a veszélyeztetettségre utaló indikátorokat és a gyermek tapasztalatait a menedékkérelem érdemi részéhez hozzájáruló tényezőkként (például a gyermekspecifikus üldöztetés, lásd fent „A gyermek kérelmének elbírálása” című részt).

Megjegyzés: Az eltűnt gyermekek kiszolgáltatottabbakká válnak. Értékelni kell annak kockázatát, hogy a gyermek bármely okból eltűnhet a szálláshelyéről, beleértve egy másik EU+ államba való átlépés kísérletét is. A kockázat oly módon csökkenthető, ha a gyermek megfelelő tájékoztatást kap a menekültügyi eljárásokról és azok várható időtartamáról, ha a gyermek rendszeresen egyértelmű, az életkorának megfelelő tájékoztatásban részesül, különösen egy másik EU+ államba akár egyedül, akár bünszervezetek vagy embercsempészek támogatásával történő jogellenes beutazás következményeiről és kockázatairól. Az eset prioritásként történő kezelése e kockázat csökkentésének másik módja.

Gyermekek szülők kíséretében

A menekültügyi eljárásokban a kísérelő nélküli és a felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek esetében könnyen megállapítható, hogy veszélyeztetettek, azonban a szülei által kísért gyermekek is lehetnek veszélyeztetettek. Ezeket a veszélyeket általában alulbecsülik, vagy figyelmen kívül hagyják. A gyermek igényeit attól függetlenül kell megvizsgálni, hogy a gyermek a szülei által eltartottként van-e nyilvántartva. Olyan esetekben, ha a gyermek érdekei és a szülő érdekei ütköznek, a kísért gyermek számára különösen relevánssá válnak egyes, fentebb ismertetett eljárási garanciák, például a független gyámhoz (felügyelettel kapcsolatos problémák esetében), a jogi tanácsadáshoz és a jogi tanácsadóhoz való hozzáférés. A nemzeti menekültügyi hatóságnak a gyermekvédelmi szereplőkkel együtt kell értékelnie, hogy a gyermeket a szülei helyett a jogi tanácsadó jelenlétében kell-e meghallgatni, hogy a szülők hozzáférjenek-e a gyermek aktájához, amennyiben abban bizalmas információk is szerepelnek, és hogy a gyermek és a szülők esetében külön kell-e határozatot hozni a nemzetközi védelem iránti kérelmükről. Rendkívül fontos, hogy a gyermek nyilatkozatait ne használják fel ellene a nemzetközi

⁽⁷³⁾ UNHCR: 107. sz. következtetés a veszélyeztetett gyermekekről, A/AC.96/10485, 2007. október.

védelem iránti kérelmének vizsgálatok vagy a szülei kérelmének vizsgálatok. A gyermeket tájékoztatni kell erről, és meg kell nyugtatni e tekintetben a meghallgatás során. Körültekintően kell eljárni akkor is, ha a gyermek nyilatkozatait a szülők ellen használják fel.

Gyakorlati példák

Dánia azt ajánlja, hogy a menekültügyi hatóságok legyenek nagyon körültekintők, ha a gyermek nyilatkozatait használják fel a szülők menekültügyében, amennyiben azok negatívan befolyásolják kérelmüket, különösen akkor, ha fennáll az a veszély, hogy a gyermek olyan helyzetbe kerül, hogy a szülei szankciókat alkalmazhatnak vele szemben.

A dán hatóságok azonban úgy ítélik meg, hogy a gyermek saját nyilatkozatai – a gyermek életkorától és érettségétől függően, valamint a nyilatkozattétel körülményeitől függően – felhasználhatók a gyermek saját ügyében.

A nemzeti menekültügyi hatóságnak összességében biztosítania kell, hogy amikor ilyen ügygel foglalkozik, a gyermek ne kerülhessen olyan helyzetbe, amely számára káros. A körülményektől függően a gyermek beleegyezése nélkül nem közölhetők bizalmas információk a szülőkkel. Bántalmazásra, elhanyagolásra és/vagy kizsákmányolásra utaló jelek észlelésekor a felelős tisztviselőnek gondoskodnia kell arról, hogy az érintett hatóságok megfelelő tájékoztatást kapjanak, és a gyermek segítségnyújtásban és gondozásban részesüljön.

Felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek

A felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek az életüket, az életben maradásukat és a fejlődésüket veszélyeztető különféle kockázatoknak vannak kitéve, és intézkedéseket kell hozni a gyermekek e kockázatokkal szembeni védelme érdekében ⁽⁷⁴⁾.

A felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek különféle kockázatoknak lehetnek kitéve, melyek következtében a kísérő felnőtt vagy más szereplők kezében bántalmazás áldozataivá válhatnak. Különösen ez a helyzet, ha a felnőtt nem képes ténylegesen gondozni a gyermeket, vagy esetleg bántalmazza vagy elhanyagolja őt. Különösen fontos ellenőrizni a gyermek és a felnőtt közötti kapcsolatokat annak megállapítása érdekében, hogy a kapcsolat a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e. Az emberkereskedelem és/vagy embercsempészet helyzetének a gyermek mindenek felett álló érdekére gyakorolt lehetséges kihatásait körültekintően kell értékelni. Ugyanakkor káros lehet a gyermek számára, ha nem kap lehetőséget a kísérő felnőttel való kapcsolat fenntartására, aki esetleg az egyetlen bizalmi személy a gyermek számára a lakóhely elhagyásának következtében. Ennélfogva minden lényeges tényezőt a gyermek mindenek felett álló érdekének megfelelően, körültekintően figyelembe kell venni. Az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetében a szülőktől való elszakítás az emberkereskedelem következménye vagy kockázati tényezője is lehet ⁽⁷⁵⁾. Ez a védelemmel és biztonsággal kapcsolatos megfontolásokkal összefüggésben fontos, amennyiben felmerül a gyermekkereskedelem kockázata.

Házasságot kötött gyermekek

Gyermekházasság akkor jön létre, ha egyik vagy mindkét házastárs 18 év alatti. Bár ez a jelenség lányokat és fiúkat egyaránt érinthet, az előbbiek számára járhat a leghátrányosabb következményekkel. Előfordulhat, hogy a házasságot kötött gyermeknek jóval idősebb a házastársa. Ilyen esetekben a lányok általában kiszolgáltatottabbak. A házasságot kötött lányok gyakran még serdülőkorukban teherbe

⁽⁷⁴⁾ Gyermekjogi Bizottság: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6, 23–24. pont.

⁽⁷⁵⁾ FRA: *Handbook on Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union – with a particular focus on their role in responding to child trafficking* (Kézikönyv a szülői felügyelettel megfosztott gyermekek esetében alkalmazott gyámsági rendszerekről – különös hangsúllyal a gyermekkereskedelemre való reagálás során betöltött szerepükre), 2015. október.

esnek, ezért esetükben fennáll az a kockázat, hogy veszélyeztetett terhesség és szülési komplikációik merülnek fel. A házasságot kötött lányok és fiúk egyaránt ki lehetnek téve szexuális úton terjedő betegségeknek, többek között az AIDS-nek, és előfordulhat, hogy házastársuk nemi erőszakot követ el sérelmükre.

A Gyermekjogi Bizottság azt ajánlja, hogy a szülői beleegyezéssel és anélkül történő házasságkötés alsó korhatára a lányok és a fiúk esetében egyaránt 18 év legyen ⁽⁷⁶⁾.

Az Európa Tanács arra szólítja fel a tagállamait, hogy „a nők és a férfiak esetében a házasságkötés jogszabályba foglalt alsó korhatárát 18 évben rögzítse vagy 18 évre emelje fel”, emellett azt is szorgalmazza, hogy „tartózkodjanak a külföldön kötött kényszerházasságok és gyermekházasságok elismerésétől, kivéve, ha az elismerés az áldozatok mindenek felett álló érdekét szolgálja a házasság hatásai tekintetében, különösen olyan jogok biztosítása érdekében, amelyek egyébként nem illelnék meg őket” ⁽⁷⁷⁾.

A házasságot kötött gyermekekre az uniós menekültügyi jogszabályok szerinti jogoknak és eljárási garanciáknak kell vonatkoznia. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által valamennyi tagállamban végzett felmérés szerint a házasságkötés alsó korhatára egybeesik a nagykorúság korhatárával, és ez a 18. életév – **Skócia** kivételével, ahol a házasságkötési korhatár 16 év, amely egyben a nagykorúság korhatára is. A nemzeti jogszabályok többsége rendelkezik arról a lehetőségről, hogy a szülők és/vagy valamely igazságügyi vagy közigazgatási szerv beleegyezésével a nagykorúság elérése előtt is házasságot lehet kötni. Csak **Dániában, Hollandiában, Németországban és Svédországban** (valamint **Lengyelországban**, de csak férfiak esetében) nincs lehetőség a 18 év alattiak házasságkötésére ⁽⁷⁸⁾. Az EASO 2017. évi kérdőívére ⁽⁷⁹⁾ adott válaszok szerint a házasságot kötött gyermekek kísérő nélkülinek minősülnek **Ausztriában, Belgiumban, Cipruson, Finnországban, Görögországban, Hollandiában, Lengyelországban, Litvániában, Németországban, Norvégiában, Svájcban, Svédországban és Szlovákiában. Észtországban, Spanyolországban és Szlovéniában** ez a 15, illetve a 16 év alattiak esetében áll fenn.

A kísérő nélküli gyermek menekültügyi jogszabályok szerinti fogalommeghatározása kifejezetten nem zárja ki a házasságot kötött gyermekeket ⁽⁸⁰⁾. Ezért ha az érintett EU+ állam nemzeti joga vagy gyakorlata nem ismeri el a házasságkötést, a házasságot kötött gyermeket kísérő nélkülinek kellene tekinteni, és vonatkoznia kellene rá a kísérő nélküli gyermekek számára a menekültügyi eljárásokról szóló átdolgozott irányelv szerint rendelkezésre álló különleges eljárási garanciáknak, vagy kísérővel rendelkezőnek kellene tekinteni, ha a gyermeket a szülők/törvényes gyám képviseli(k). Azokban a tagállamokban, ahol a beleegyezési korhatár a származási ország, nem pedig a tagállam joga szerint kerül meghatározásra, különleges garanciákat kell életbe léptetni.

A 15–18 éves korosztályban a tagállamok nemzeti jogszabályai és/vagy gyakorlatai eltérőek annak elismerése tekintetében, hogy a felnőtt házastárs felelős-e a kiskorú házastársért. A tagállamok többségében a jogszabályok/gyakorlat nem ismeri el a gyermekházasságokat. Ha a kiskorú házastárs csak a felnőtt házastárssal utazik, és nem kíséri szülő/gyám, a házasságot kötött gyermek „kísérő nélkülinek” tekintendő.

A menekültügyi eljárásokban a házasságot kötött gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként történő kezelésekor ⁽⁸¹⁾ a gyermek és a házastárs közötti kapcsolatot körültekintően meg

⁽⁷⁶⁾ Gyermekjogi Bizottság: *4. sz. általános kommentár (2003): A kamaszok egészsége és fejlődése a Gyermekjogi Egyezmény összefüggésében*, 2003. július 1. CRC/GC/2003/4.

⁽⁷⁷⁾ Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése: *1468. sz. határozat (2005) a kényszerházasságokról és a gyermekházasságokról*, 2005. október 5.

⁽⁷⁸⁾ FRA: *Mapping minimum age requirements with respect to the rights of the child in the EU: Marriage with consent of a public authority and/or public figure* (Az alsó korhatárra vonatkozó követelmények feltérképezése az EU-ban a gyermeket megillető jogok tekintetében: Hatóság és/vagy közéleti személyiség beleegyezésével történő házasságkötés), 2017.

⁽⁷⁹⁾ A prezentáció az EASO gyermekekről szóló éves konferenciáján hangzott el 2017 decemberében.

⁽⁸⁰⁾ Az elismerésről szóló átdolgozott irányelv 2. cikkének l) pontja.

⁽⁸¹⁾ A házasságkötés esetében az alsó korhatárra és a tagállami jogszabályokban való szabályozására vonatkozó további információk a következő oldalon találhatóak: FRA: *Mapping minimum age requirements with respect to the rights of the child in the EU: Marriage with consent of a public authority and/or public figure* (Az alsó korhatárra vonatkozó követelmények feltérképezése az EU-ban a gyermeket megillető jogok tekintetében: Hatóság és/vagy közéleti személyiség beleegyezésével történő házasságkötés), 2017.

kell vizsgálni, többek között meg kell hallgatni a gyermeket arról, hogy milyen a házasság jellege, milyen eljárásmodot szeretne, kíván-e a házastársával maradni vagy külön akar-e tőle válni.

Mivel gyermek nem egyezhet bele házasságba, szociális munkásnak és/vagy a gyermekvédelmi hatóságoknak kell megállapítaniuk, hogy a felnőtt házastárssal maradás előnyös-e a gyermek számára, figyelembe véve a gyermek védelmét és értékelve a gyermek mindenek felett álló érdekének valamennyi elemét, mégpedig többek között a védelemmel és biztonsággal kapcsolatos megfontolásokat.

Fontos figyelembe venni, hogy a házastársaknak van-e gyermekük, és ha igen, a család egységéhez való jogot, illetve azt, hogy az érintett gyermekek esetében felmerülhetnek további védelmi aggályok. A házasságot kötött gyermek saját gyermekeinek mindenek felett álló érdekét is külön értékelni kell.

Miután megállapítást nyert, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja (és kizárólag ilyen esetben), mérlegelhető, hogy a gyermek és a házastárs elbírálása ugyanazon menekültügyi eljárásban történjen-e.

Amikor a gyermek egyben szülő is, további védelmi intézkedéseket és biztosítékokat kell életbe léptetni. Különösen a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó elvet kell figyelembe venni mindkét gyermek esetében.

Olyan esetekben, ha a gyermeket elszakították a szüleitől/törvényes gyámjától, az EU+ állam hatóságainak biztosítaniuk kell, hogy a házastársat ne jelöljék ki a gyermek gyámjaként.

Az EU+ államok gyermekvédelmi hatóságainak és más érintett hatóságainak közvetlen részvételére azért van szükség, hogy biztosítsák a házasságot kötött gyermek védelmét az eljárás során.

A fent említett problémák a befogadással kapcsolatos intézkedéseket és a befogadással/elszállással kapcsolatos normákat is befolyásolhatják. Erre azonban nem terjed ki ez a gyakorlati útmutató ⁽⁸²⁾.

Az emberkereskedelem gyermek áldozata

A hatóságoknak figyelniük kell a gyermekkereskedelem lehetséges kockázataira. A védelemmel és biztonsággal kapcsolatos megfontolásokat a gyermek mindenek felett álló érdekét képező tényezők és a kísérő felnőttnek tűnő/magukat kísérő felnőttként beállító gyermekcsempészek kockázatának mérlegelésekor figyelembe kell venni. A korlátozott személyazonosítás, az áldozatok jogaival kapcsolatos információkhoz való megfelelő hozzáférés hiánya, valamint az alacsony hatékonyságú nemzeti és transznacionális áldozatkezelési mechanizmusok ⁽⁸³⁾ továbbra is megakadályozzák, hogy az embercsempészet áldozatai hozzáférjenek az őket megillető jogokhoz ⁽⁸⁴⁾. Elengedhetetlen annak biztosítása, hogy a nemzetközi védelmi rendszerek kommunikáljanak az emberkereskedelem elleni küzdelmet célzó rendszerekkel és a nemzeti áldozatkezelési mechanizmusokkal, és össze legyenek kapcsolva velük ⁽⁸⁵⁾. E kapcsolat eredményesebbé tétele érdekében az összehangolt protokollokat és az eljárási standardokat a különböző képzett szereplők és intézmények közreműködésével kell kialakítani ⁽⁸⁶⁾. Az emberkereskedelem gyermek áldozatai esetében biztosítani kell a gyermekvédelmi

⁽⁸²⁾ Lásd: EASO: *Az EASO útmutatója a befogadási feltételekről: műveleti előírások és mutatók*, 2016. szeptember.

⁽⁸³⁾ A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) *internetes platformot* indított egy transznacionális áldozatkezelési mechanizmus modelljével, amely egy uniós finanszírozású, transznacionális fellépést célzó projekt eredménye, és amelyet az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016) megvalósítandó célkitűzéseiként alakítottak ki.

⁽⁸⁴⁾ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: *Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomonkövetéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása*, 2017. december 4., COM(2017) 728 final (nyomonkövetési jelentés).

⁽⁸⁵⁾ Bizottság: *Eredményjelentés*, COM(2016) 267 final; Europol, *Helyzetjelentés az emberkereskedelemlről*, 765175(2016); Bizottság: *Nyomonkövetési jelentés*, COM(2017) 728 final.

⁽⁸⁶⁾ Bizottsági szolgálati munkadokumentum: *Kísérő eredményjelentés*, SWD(2016) 159 final.

szolgálatok áldozatkezelési mechanizmusokban való közreműködését. Ez azonban jelenleg továbbra is korlátozott ⁽⁸⁷⁾.

A különleges igényekkel rendelkező személyek beazonosítására szolgáló EASO-eszköz (ipsn.easo.europa.eu/hu) értékes információkat tartalmaz az emberkereskedelem áldozatainak azonosításával kapcsolatban.

Az EASO képzési tantervének nemre, szexuális irányultságra és nemi identitásra vonatkozó moduljában található egy emberkereskedelemmel foglalkozó alrész.

Az emberkereskedelemmel foglalkozó külön modult 2017-ben dolgozták ki és vezették be. További információk itt találhatóak: <https://www.easo.europa.eu/training>.

Lásd még: Európai Bizottság: *Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings, Especially for Consular Services and Border Guards* (Iránymutatások az emberkereskedelem áldozatainak azonosítására, különösen a konzuli szolgálatok és a határőrség számára), 2013.

Olyan gyermekek esetében, akiket emberkereskedelem áldozatául esettként azonosítottak, a nemzeti áldozatkezelési mechanizmust ⁽⁸⁸⁾ vagy hasonló struktúrát/mechanizmust kell alkalmazni. Az eljáró tisztviselőnek (aki konzultációt folytat a törvényes gyámmal) meg kell őriznie az aktát, értékelnie kell a nemzetközi védelmi igényeket, és a gyermek ügyét az emberkereskedelem áldozataira alkalmazott, hatályban lévő külön eljárásokhoz kell utalnia. A menekültügyi tisztviselőnek tisztában kell lennie a jogi lehetőségekkel, valamint azzal, hogy a gyermek ügye egyszerre mindkét eljárásban továbbra is elbírálható-e. Ez szintén a nemzeti jogi keretektől és a nemzeti gyakorlattól függ.

Kifejezetten dokumentálni kell bármely arra utaló jelet, hogy a gyermek emberkereskedelem áldozatául esett, vagy ki van téve ennek a veszélynek a jövőben, valamint dokumentálni kell az embercsempész-hálózatokkal, egyéb bünszervezetekkel vagy a gyermeket bántalmazó személyekkel folyamatosan fenntartott kapcsolatot. Ez független attól, hogy a származási országban vagy a tranzitországokban való utazás során következett-e be. Szükség esetén nyomkövetési intézkedéseket kell hozni.

Az emberkereskedelem áldozatául esett gyermekeket nem szabad bűnözőnek tekinteni vagy bűnözőként kezelni. A számukra biztosított védelmet, segítségnyújtást és jogorvoslatot megfelelő prioritásként kell kezelni. A nemekre jellemző kockázatokat, a terhességet és más kiszolgáltatottsági tényezőket szintén figyelembe kell venni a védelmük során. Az emberkereskedelem bűncselekményének határozottan nemi dimenziója van, a leggyakoribb forma továbbra is a szexuális kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskedelem, az áldozatok pedig túlnyomórészt nők és lányok ⁽⁸⁹⁾.

A kiszolgáltatottság értékelésének egyéb típusai

A kiszolgáltatottság értékelését gyakran különleges eljárási vagy befogadási garanciák alkalmazása vagy a gyermek legmegfelelőbb eljárásokhoz történő átirányítása érdekében kell elvégezni ⁽⁹⁰⁾. Ha ez a helyzet áll fenn, a megállapításokat bele kell foglalni az elemzésbe, és azokat megfelelő súllyal kell kezelni a gyermek mindenek felett álló érdeke szempontjából releváns tényezők mérlegelése során.

⁽⁸⁷⁾ A COM(2016) 267 végleges jelzésű bizottsági [eredményjelentés](#) kimondja, hogy egy integrált gyermekvédelmi megközelítésnek a Gyermekjogi Egyezmény előírásain, többek között a gyermek mindenek felett álló érdekén, valamint a gyámügyi rendszerek megerősítésén kell alapulnia. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által 2014-ben kiadott *Handbook on guardianship systems for children deprived of parental care* (Kézikönyv a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek gyámságáról) az emberkereskedelem gyermek áldozataira összpontosít. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által kiadott kézikönyv, amely külön hivatkozik a gyámokra, az emberkereskedelem gyermek áldozataira összpontosít.

⁽⁸⁸⁾ A nemzeti áldozatkezelési mechanizmus az áldozatok azonosítására és támogatására szolgáló folyamat, amelyet azért alakítanak ki, hogy az emberkereskedelmi ügyekben érintett ügynökségek könnyebben tudjanak együttműködni, emellett lehetővé teszi a rendőrség, a határrendészet, a menekültügyi tisztviselők, más illetékes hatóságok és a nem kormányzati szervezetek számára a potenciális áldozatokra vonatkozó információk megosztását és a támogatást.

⁽⁸⁹⁾ Bizottság: *Nyomkövetési jelentés*, COM(2017) 728 final; Bizottság: *Eredményjelentés*, COM(2016) 267 final; az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016) megvalósítandó célkitűzéseiként releváns tanulmányokat publikáltak: az emberkereskedelem nemi dimenziójáról szóló tanulmányt és a különösen veszélyeztetett csoportokról szóló tanulmányt az EU emberkereskedelem elleni küzdelemmel foglalkozó honlapján, ezek linkeken keresztül érhetők el [az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia \(2012–2016\) áttekintésében](#).

⁽⁹⁰⁾ Például a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv szerinti, határon lefolytatandó vagy gyorsított eljárások alóli mentességhez. A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv előírja, hogy különleges eljárások kizárólag akkor alkalmazhatók kísérő nélküli gyermekek és más kiszolgáltatott személyek esetében, ha a tagállam biztosítani tudja számukra az ilyen eljárások során szükséges további garanciákat.

A kiszolgáltatottságra vagy kockázatra utaló jel következtében vagy prioritásként kell kezelni a gyermek ügyét, vagy el kell halasztani az ügy értékelését. A menekültügyi eljárás során szükség lehet az emberkereskedelemmel, a női nemi szervek megcsonkításával vagy levágásával vagy más témakörökkel foglalkozó szakemberek figyelmének felhívására. Szükség lehet nyomonkövetési intézkedésekre és továbbutalásra, melyeket dokumentálni kell. A gyermek védelmét biztosítani kell, ezért az érintett hatóságoknak (a menekültügyi hatóságoknak, a befogadással foglalkozó hatóságoknak, a gyermekvédelmi hatóságoknak, a károkozásra való figyelemfelkeltésre köteles rendőrségnek, valamint bármely egyéb hatóságnak) a gyermek szempontjából releváns információk megosztását lehetővé tevő koordinációs mechanizmusokat kell létrehozniuk. A koordinációs mechanizmusoknak meg kell felelniük az adatvédelmi szabályozásoknak, meg kell határozniuk a továbbutalás szükségességét, valamint az ügy legmegfelelőbb hatósághoz történő utalásának módját.

A különleges igényekkel rendelkező személyek beazonosítására szolgáló EASO-eszköz (IPSN)

Az EASO kidolgozott egy webalapú interaktív eszközt, és ezt számos uniós hivatalos nyelven nyilvánosan hozzáférhetővé tette, hogy ezzel segítse a tagállamokat az eljárási és befogadási garanciák szempontjából a különleges igények felismerésében és felmérésében.

Az IPSN-eszköz egy intuitív gyakorlati eszköz, amelyet úgy alakítottak ki, hogy szaktudás igénye nélkül támogassa az egyén különleges igényeinek kellő időben történő, folyamatos felismerését. Az eszköz az esetlegesen különleges igényekkel rendelkező személyek különböző kategóriáihoz kapcsolódó mutatók vázlatát veszi alapul.

Miután a felhasználó előállította a releváns információt, választhat, hogy kinyomtatja vagy elmenti-e a jelentést, benne a kiválasztott különböző elemekkel. A mentés és/vagy nyomtatás előtt a jelentés a szóban forgó esetnek megfelelően tovább módosítható.

Bevált gyakorlatként érdemes beépíteni az IPSN-eszközt egy olyan nemzeti mechanizmusba, amely összhangban van az ebben a gyakorlati útmutatóban foglalt előírásokkal.

Az eszköz itt érhető el: <https://ipsn.easo.europa.eu/hu>.

I. melléklet – A mindenk felett álló érdekekre vonatkozó sablon (91)

Ez a sablon/ellenőrző lista nem kimerítő jelleggel és nem hierarchikus sorrendben sorolja fel a gyermek mindenk felett álló érdekének tényezőit, és a kapcsolódó biztosítékokat a nemzetközi védelem területén. Az ellenőrző lista használatával azonban a gyermek jólétével kapcsolatos valódi aggály nem redukálható egyszerű és egyszeri alkalommal végzett ellenőrzésre a folyamat helyett.

Ez a sablon/ellenőrző lista a nemzeti eljárásokhoz igazítandó és a gyermek aktájában arra vonatkozó bizonyítékként alkalmazandó, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét elsődleges szempontként kezelték. Ez egy folyamat, ezért a sablon a menekültügyi eljárás során eljárt bármely tisztviselő által használt, folyamatosan alakítandó dokumentum lehet, amely azt rögzíti, hogy a gyermek mindenk felett álló érdekét hogyan kezelik folyamatosan elsődleges szempontként.

Ha bármely eljárási garancia alkalmazása vagy a szükséges információk gyűjtése elmaradt, fel kell tüntetni, és le kell írni, hogy ez miért történt. Ez a sablon/ellenőrző lista iránymutatásként arra hivatott, hogy a segítségével biztosítható legyen a legfontosabb információk összegyűjtése és dokumentálása, valamint a biztosítékok érvényesülése.

A gyermek mindenk felett álló érdekére vonatkozó sablon/ellenőrző lista			
Biztosítékokra vonatkozó sablon/ellenőrző lista (az ügyirat részeként)	IGEN	NEM	MEGJEGYZÉSEK
Az ügyiratban: közölni kell, hogy ki szolgáltatott információt a mindenk felett álló érdekekkel kapcsolatban (például: gyám, pedagógus/tanár, nevelőszülő, befogadó állomáson dolgozó pszichológus stb.)			
A gyermek biztonságát az eljárás során biztosították.			
A gyermek mindenk felett álló érdekét a menekültügyi eljárás előtt a gyermekvédelmi hatóságok képzett tisztviselői/szociális munkások értékelték. Az értékelésben részt vevő szereplők (legördülő lista elektronikus adatbázis esetén).			
A gyermek kérelmének vizsgálatát prioritásként kezelték/kezelik, vagy időtartamát kiigazítják.			
A gyermek adott esetben mentesült a határon lefolytatandó és a gyorsított eljárások alól.			
A gyermek számára megfelelő pihenő- és felépülési időt biztosítottak.			
Kezdetől fogva, a lehető legkorábban független és képesítéssel rendelkező gyámot/képviselőt jelöltek ki, aki minden szakaszban folyamatosan részt vett, azaz konzultáltak vele, illetve kinyilvánította a véleményét az eljárás során.			
A gyermek gyámja/képviselője jelen volt/van a gyermekkel folytatott bármely meghallgatáson.			
A gyermek jogi tanácsadásban részesült, és a tanácsadó jelen volt/van a gyermekkel folytatott minden meghallgatáson.			

(91) Angenietha Elisabeth Zijlstra a doktori disszertációjában a gyermek mindenk felett álló érdeke fogalmának egyértelmű értelmezésére szolgáló modellt ismertet. Ez a modell a Gyermekjogi Egyezmény 3. és 6. cikkében megállapított jogokat kapcsolja össze egymással. A gyermek mindenk felett álló érdekére vonatkozó modell a családi és a társadalmi környezetben egyaránt alkalmazandó 14 pedagógiai környezeti feltételt tartalmaz. E feltételek megoszlása a következő: „Család, aktuális helyzet”, ezen belül: „fizikai jóllét: 1. Megfelelő fizikai gondozás; 2. Biztonságos közvetlen fizikai környezet”, valamint „Család, gondozás és nevelés”, ezen belül: „3. Affektív környezet; 4. Támogató; rugalmas gyermeknevelési struktúra; 5. Megfelelő szülői példák; 6. Érdeklődés”. Másodsorban: „Család, jövő és múlt”, ezen belül: „7. A nevelési feltételek folyamatossága, jövőbeli kilátások”. Harmadsorban: „Társadalom, aktuális helyzet”, ezen belül: „8. Biztonságos tágabb fizikai környezet; 9. Tisztelet; 10. Társas kapcsolatok hálózata; 11. Oktatás; 12. Társakkal való kapcsolat; 13. Megfelelő társadalmi példák”. Az utolsó elem a negyedik fő kategória („Társadalom, jövő és múlt”) megnevezése alatt található, és a következőkből áll: „14. Az életkörülmények stabilitása, jövőbeli kilátások”. A. E. Zijlstra: *In the best interest of the child? A study into decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective* (A gyermek mindenk felett álló érdekében? A menedékkérő gyermekek jogait érvényesítő döntéstámogató eszköz tanulmányozása viselkedéstudományi szempontból), Groningen: Groningeni Egyetem 2012.

A gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó sablon/ellenőrző lista			
Biztosítékokra vonatkozó sablon/ellenőrző lista (az ügyirat részeként)	IGEN	NEM	MEGJEGYZÉSEK
Az eljárás során rendelkezésre bocsátottak szakosodott és/vagy képzett tolmácsot.			
A gyermek az életkorának megfelelő módon és egy általa értett nyelven megfelelő tájékoztatásban részesült a menekültügyi eljárás során. Ellenőrizték, hogy a gyermek mit ért meg.			
A menekültügyi eljárás során hozott bármely döntés tekintetében a gyermek véleményét az életkorának és az érettségének megfelelően figyelembe vették/veszik.			
A gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésekor a gyermek véleményét és nyilatkozatait a szülőkétől függetlenül vették figyelembe.			
A gyám (és/vagy a szülők/családtagok) véleményét rögzítették, és azt az eljáró hatóság rendelkezésére bocsátották.			
A folyamat bizalmas jellegét tiszteletben tartották, és elmagyarázták a gyermeknek.			
A gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként való kezelésére vonatkozó érvelést/indokolást/jogi érvelést dokumentálták.			
A gyermek különleges igényeit és kiszolgáltatottsági tényezőit a lehető legkorábban azonosították, és a gyermeket megfelelő segítségnyújtás és támogatás céljából a megfelelő hatóságokhoz utalták.			
Szükség esetén szakértővel (gyermekpszichológussal, orvossal más szakértőkkel) konzultáltak.			
Összegyűjtendő és dokumentálandó információk (meghallgatásokon)	IGEN	NEM	MEGJEGYZÉSEK
A személyes adatokat összegyűjtötték és rögzítették (állampolgárság, nem, életkor, etnikai hovatartozás, iskolai végzettség, nyelv, egészség, családtörténet, ujjnyomatok a nemzeti és az uniós jogok szerint).			
Más tagállamokban, a származási országban vagy más harmadik országban tartózkodó esetleges családtagok (a tágabb családot is beleértve) adatait összegyűjtötték és rögzítették.			
A családtagokkal való legutolsó ismert kapcsolatfelvételt és az elérhetőségeiket, valamint a családtól való elszakítás okait rögzítették (amennyiben alkalmazható).			
A gyermekvédelmi hatóság/szociális munkás összegyűjtötte a gyermek kapcsolataira, többek között a társas kapcsolatainak hálózatára és a társadalmi kapcsolatára vonatkozó információkat.			
Az előírásoknak megfelelően szakértői jelentések (orvosi jelentések, rendőrségi jelentések stb.) kerültek az aktába.			
A meghatározott aggályokat (többek között a bántalmazás, a trauma, az erőszak, a különleges igények/kiszolgáltatottság, egészségügyi problémák stb.) rögzítették.			
Rögzítették az azzal kapcsolatos aggályokat, hogy a gyermek fokozottan ki van téve az emberkereskedelem veszélyének, illetve az arra utaló jeleket, hogy a gyermek emberkereskedelem áldozata.			
A gyermek és (adott esetben) a gyám/képviselő írásbeli, indokolással ellátott menekültügyi határozatot kap (amely kifejti többek között azt, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét hogyan kezelték elsődleges szempontként), a határozatot az életkorának megfelelő módon és a gyermek által megérthető nyelven, szóban is el kell magyarázni.			

II. melléklet – Szakpolitikai dokumentumok és útmutatók

E melléklet célja, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítésével kapcsolatos kiadványok és útmutatók esetében hivatkozási alapként szolgáljon a menekültügyi szakemberek számára. Bár mindent megtettünk annak érdekében, hogy átfogó listát közöljünk a témával kapcsolatos kiadványokról és szakpolitikai dokumentumokról, az alábbi lista nem tekintendő kimerítő jellegűnek.

EASO: *A különleges igényekkel rendelkező személyek beazonosítására szolgáló online EASO-eszköz* (2016)

EASO: *Gyakorlati útmutató a családtagok felkutatásáról* (2016)

EASO: *Gyakorlati útmutató az életkor meghatározásáról* (2018)

Európai Bizottság: *Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomon követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása* (2017)

FRA: *Gyámság a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek számára: Kézikönyv a gyámsági rendszerek megerősítéséhez az emberkereskedelem gyermek áldozatainak sajátos szükségleteiről való gondoskodás érdekében* (2014)

Save the children: *Handbook and Toolkit on Unaccompanied and Separated Children of the Inter-agency Working Group on Unaccompanied and Separated Children* (A kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel foglalkozó ügynökségek közötti munkacsoport kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozó kézikönyve és eszköztára) (2017)

UNHCR: *8. számú nemzetközi védelmi iránymutatás: Child Asylum Claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the [1951 GRC]* (Gyermekek által az [1951. évi Genfi Egyezmény] 1. cikke A. pontjának (2) bekezdése és 1. cikkének F. pontja alapján benyújtott menedékkérelmek) (2009)

UNHCR: *Considering the Best Interests of a Child within a Family Seeking Asylum* (Menedékkérő családon belüli gyermek mindenek felett álló érdekének vizsgálata) (2013)

UNHCR: *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines* (Gyakorlati kézikönyv a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározására vonatkozó UNHCR-iránymutatás végrehajtásához) (2011)

UNHCR: *Guidelines on Determining the Best Interests of the Child* (Az UNHCR iránymutatása a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározásáról) (2008)

UNHCR: *Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum* (Az UNHCR iránymutatása a kísérő nélküli menedékkérő gyermekek kezelésére vonatkozó szakpolitikákról és eljárásokról) (1997)

UNHCR és UNICEF: *Safe and Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe* (Biztonságban és épségben: Mit tehetnek az államok az Európában tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekek mindenek felett álló érdeke tiszteletben tartásának biztosítása érdekében) (2014)

UNHCR/UNICEF/IRC: *The Way Forward to Strengthened Policies and Practices for Unaccompanied and Separated Children in Europe* (Az Európában tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozó szigorúbb szakpolitikák és gyakorlatok felé vezető út), 2017. július

UNICEF: *Let's Talk — Developing Effective Communication with Child Victims of Abuse and Human Trafficking* (Beszéljünk — Eredményes kommunikáció kialakítása a bántalmazás és emberkereskedelem áldozataivá vált gyermekekkel)

UNICEF: *Munkadokumentum az életkor meghatározásáról* (2013)

III. melléklet – Jogi keret

Ez a melléklet a gyermek mindenek felett álló érdeke témakörében a nemzetközi és az európai jogi aktusok legrelevánsabb rendelkezéseit foglalja össze. A tartalma azonban nem tekintendő kimerítő jellegűnek. Szerepelnek benne a gyakorlati útmutató szempontjából releváns, nem kötelező „puha jogi” eszközök is ⁽⁹²⁾.

Nemzetközi jogszabályok

Jogi rendelkezés		Vonatkozó cikk
Az ENSZ 1989. november 20-i egyezménye a gyermek jogairól	Család	Preambulum
	Gyermek	1. cikk
	A megkülönböztetés tilalma	2. cikk
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	3. cikk (1) bekezdés, 9. cikk (3) bekezdés, 18. cikk (1) bekezdés és 20. cikk
	Anyakönyvezés, név, állampolgárság és szülői gondoskodás	7. cikk
	A személyazonosság és a családi kapcsolatok megtartása	8. cikk
	A személyes kapcsolatok megtartásához és a kapcsolattartáshoz való jog	9. cikk
	A családi kapcsolatok helyreállítása	10. cikk és 22. cikk (2) bekezdés
	A gyermek véleményének tiszteletben tartása: a meghallgatáshoz való jog	12. cikk
	Gondoskodás és elhelyezés	20. cikk
	Menekült gyermekek és a családtagok felkutatása	22. cikk
A menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi ENSZ-egyezmény és a menekültek helyzetére vonatkozó 1967. évi jegyzőkönyv	Menekültek Kísérő nélküli gyermekek	Az Egyesült Nemzetek meghatalmazottainak a menekültek és hontalan személyek helyzetéről rendezett konferenciája 2545. sz. záróokmánya B. pontjának (2) bekezdése

⁽⁹²⁾ Közlemény: *A migráns gyermekek védelme*, COM(2017) 211 final: A gyermek mindenek felett álló érdekét értékelni kell, és elsődleges szempontként kell figyelembe venni az őt érintő valamennyi intézkedés vagy döntéshozatal során. Fontos, hogy az Európai Unió további, nemzetközi normákon alapuló iránymutatással szolgáljon ebben a témakörben. A gyermek számára legmegfelelőbb tartós megoldás azonosítása keretében megbízhatóan meg kell határozni a gyermek mindenek felett álló érdekét, és az erre vonatkozó eljárásrendnek a szokásosnál több eljárási biztosítékot kell magában foglalnia, tekintettel arra, hogy a döntés igen jelentős mértékben befolyásolja a gyermek jövőjét.

Uniós jogszabályok

Jogi rendelkezés		Vonatkozó cikk
Az Európai Unióról szóló szerződés	A gyermek jogai	3. cikk (5) bekezdés
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	Menedékjog	18. cikk
	A gyermek jogai	24. cikk
Schengeni határellenőrzési kódex (562/2006/EK rendelet) (EU) 2016/399 rendelet (kodifikált szöveg)	A gyermeket figyelembe vevő eljárási intézkedések kiskorúak számára	19./20. cikk (1) bekezdés, f) pont, VII. melléklet 6. pont
Családegysítési irányelv (2003/86/EK irányelv)	Kísérő nélküli kiskorú	2. cikk f) pont
	Családegysítés	2. cikk d) pont
	Családtagok	4. cikk
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	5. cikk
	A családi kapcsolatok helyreállítása	4., 10. cikk
Az emberkereskedelem áldozatainak kiállított tartózkodási engedélyekről szóló irányelv (2004/81/EK irányelv)	Kísérő nélküli kiskorú	2. cikk f) pont
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	10. cikk a) pont
	Kísérő nélküli gyermekként történő azonosítás	10. cikk c) pont
	Családtagok felkutatása	10. cikk c) pont
Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2011/36/EU irányelv	Az emberkereskedelem áldozatává vált gyermek áldozatok azonosítása, valamint védelmi intézkedések	(23) preambulumbekkezdés
	Gyermek	2. cikk (6) bekezdés
	Kiszolgáltatottság	2. cikk (2) bekezdés
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	(8), (22), (23) preambulumbekkezdés, 13. cikk, 16. cikk (2) bekezdés
	Eljárási biztosítékok a nyomozások során	15. cikk
	Az emberkereskedelem kísérő nélküli gyermek áldozatainak nyújtott védelem	16. cikk
Az elismerésről szóló 2011/95/EU irányelv (átdolgozás)	Kiskorú	2. cikk k) pont
	Családtagok	2. cikk j) pont
	Kísérő nélküli kiskorú	2. cikk l) pont
	A gyermek mindenek felett álló érdeke és a család egysége	(18) preambulumbekkezdés
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	(19), (27), (38) preambulumbekkezdés, 20. cikk (5) bekezdés, 31. cikk (4)–(5) bekezdés
	A meghallgatáshoz való jog, a részvételhez való jog, a tájékoztatáshoz való jog	22., 31. cikk
	A család egységének fenntartása	23. cikk
	Családtagok felkutatása	31. cikk (5) bekezdés

Jogi rendelkezés		Vonatkozó cikk
A menekültügyi eljárásokról szóló 2013/32/EU irányelv (átdolgozás)	Kiskorú	2. cikk l) pont
	Kísérő nélküli kiskorú	2. cikk m) pont
	Képviselő	2. cikk n) pont és 25. cikk
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	(33) preambulumbekzdés, 2. cikk n) pont, 25. cikk (1) bekezdés a) pont, 25. cikk (6) bekezdés
	A tájékoztatáshoz való jog	25. cikk
	Egyéb	14. cikk (1) bekezdés, 24., 25. cikk teljes egészében
A befogadásra vonatkozó szabályokról szóló 2013/33/EU irányelv (átdolgozás)	Kiskorú	2. cikk d) pont
	Kísérő nélküli kiskorú	2. cikk e) pont
	Családtagok	2. cikk, c) pont
	Képviselő	2. cikk j) pont
	A gyermek mindenek felett álló érdeke és a család egysége	(9) preambulumbekzdés, 12. cikk
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	(22) preambulumbekzdés, 2. cikk j) pont, 11. cikk (2) bekezdés, 23–24. cikk
	Kiszolgáltatott személyek	21., 22. cikk
	Dokumentáció	6. cikk
	Családtagok felkutatása	24. cikk (3) bekezdés
Eurodac-rendelet (603/2013/EU rendelet) (átdolgozás)	A gyermek mindenek felett álló érdeke	(35) preambulumbekzdés
Dublini rendelet (604/2013/EU rendelet) (átdolgozás)	Kiskorú	2. cikk i) pont
	Kísérő nélküli kiskorú	2. cikk j) pont
	Családtagok	2. cikk g) pont
	Hozzá tartozó	2. cikk h) pont
	Képviselő	2. cikk k) pont
	A gyermek mindenek felett álló érdeke és a család egysége	(16) preambulumbekzdés
	A gyermek mindenek felett álló érdeke	(13), (24), (35) preambulumbekzdés, 2. cikk k) pont, 6. és 8., cikk, 20. cikk (3) bekezdés
	A tájékoztatáshoz való jog	(4) preambulumbekzdés és a 118/2014/EU végrehajtási rendelet XI. melléklete
	A családtagok és a hozzátartozók kilétének megállapítása	(35) preambulumbekzdés
	A családtagok felkutatása, a családtagok és a hozzátartozók kilétének megállapítása	6. cikk (4) bekezdés, 8. cikk
	A gyermekre vonatkozó információk cseréje	A 118/2014/EU végrehajtási rendelet VII. melléklete
	A családra vonatkozó információk cseréje	A 118/2014/EU végrehajtási rendelet VIII. melléklete

Jogi rendelkezés		Vonatkozó cikk
118/2014/EU végrehajtási rendelet	A családtagok felkutatása, a családtagok és a hozzátartozók kilétének megállapítása	1. cikk (7) bekezdés, II. melléklet A. JEGYZÉK I. pont, B. JEGYZÉK, I. pont
	A gyermekre vonatkozó információk cseréje	VII. melléklet
	A családra vonatkozó információk cseréje	VIII. melléklet
	Tájékoztató a kísérő nélküli gyermekek számára a dublini eljárásról	XI. melléklet
A Tanács (EU) 2016/1754 határozata (2016. szeptember 29.) a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország érdekében elfogadott átmeneti intézkedések megállapításáról	A gyermek mindenek felett álló érdeke	6. cikk, (33) preambulumbekkezdés

„Puha jogi” eszközök

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága: *6. sz. általános kommentár (2005): A származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód*, 2005. szeptember 1., CRC/GC/2005/6.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága: *12. sz. általános kommentár (2009): A gyermek meghallgatáshoz való joga*, 2009. július 1., CRC/C/GC/12.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága: *13. sz. általános kommentár (2011) a gyermeket az erőszak minden formája elleni védelem tekintetében megillető jogokról*, 2011. április 18., CRC/C/GC13.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága: *14. sz. általános kommentár (2013) a gyermek ahhoz való jogáról, hogy a mindenek felett álló érdeke elsődleges szempont legyen*, 2013. május 29., CRC/C/GC/14.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága: *20. sz. általános kommentár (2016): A gyermek jogainak érvényesítése serdülőkorban*, 2016. december 6., CRC/C/GC/2.

A migráns munkavállalókat és családtagjaikat megillető jogok védelmével foglalkozó ENSZ-bizottság: *Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 3. sz. (2017) és 22. sz. (2017) közös általános kommentárja a nemzetközi migráció összefüggésében a gyermekek emberi jogaira vonatkozó általános elvekről*, 2017. november 16., CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22.

A migráns munkavállalókat és családtagjaikat megillető jogok védelmével foglalkozó ENSZ-bizottság: *A migráns munkavállalókat és családtagjaikat megillető jogok védelmével foglalkozó ENSZ-bizottság 4. sz. (2017) és a Gyermekjogi Bizottság 23. sz. (2017) közös általános kommentárja a gyermekeket a nemzetközi migráció összefüggésében a származási, a tranzit-, a rendeltetési és a visszaküldési országban megillető jogok vonatkozásában az államok kötelezettségeiről*, 2017. november 16., CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/2.

IV. melléklet – Bibliográfia

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: *Jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről*, 2016. május 19., COM(2016) 267 final.

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: *Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomán követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása*, 2017. december 4., COM(2017) 728 final.

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: *A migráns gyermekek védelme*, COM(2017) 211 final.

EASO: *A kísérő nélküli kiskorúak befogadási feltételeiről: műveleti előírások és mutatók*, 2018.

Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosa: *107. sz. következtetés a veszélyeztetett gyermekekről*, A/AC.96/10485, 2007. október.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése: *1468. sz. határozat (2005) a kényszerházasságokról és a gyermekházasságokról*, 2005. október 5.

Az Európában tartózkodó, felnőtt családtagjaiktól elszakított gyermekekre vonatkozó program: *A bevált gyakorlatról szóló nyilatkozat*, 4., átdolgozott kiadás, 2010. március, 6. o.

Európai Bizottság: *Az emberkereskedelem áldozatainak uniós jogai*, 2013.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: *Alapjogi jelentés*, 2018.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: *Gyermekbarát igazságszolgáltatás – A bírósági eljárásokban áldozatként, tanúként vagy peres félként érintett gyermekek álláspontja és tapasztalatai kilenc uniós tagállamban*, 2017.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: *Mapping minimum age requirements with respect to the rights of the child in the EU: Marriage with consent of a public authority and/or public figure* (Az alsó korhatárra vonatkozó követelmények feltérképezése az EU-ban a gyermeket megillető jogok tekintetében: Hatóság és/vagy közéleti személyiség beleegyezésével történő házasságkötés), 2017.

Európai Unió, Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóság: *Az Európai Migrációs Hálózat glosszárjuma*, 6. változat, 2018. március.

Európai Unió: *A Tanács (EU) 2015/1523 határozata (2015. szeptember 14.) a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország érdekében elfogadott átmeneti intézkedések megállapításáról*.

Europol: *Helyzetjelentés: Emberkereskedelem az EU-ban*, 765175, 2016. február.

Zijlstra, A. E.: *In the best interest of the child? A study into decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective* (A gyermek mindenek felett álló érdekében? A menedékkérő gyermekek jogait érvényesítő döntéstámogató eszköz tanulmányozása viselkedéstudományi szempontból), doktori disszertáció, Groningen: Groningeni Egyetem 2012.

Kapcsolatba szeretne lépni az EU-val?

Személyesen

Az Európai Unió területén több Europe Direct információs központ is működik. Keresse meg az Önhöz legközelebb eső központot: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Telefonon vagy e-mailben

A Europe Direct központok feladata, hogy megválaszolják a polgárok Európai Unióval kapcsolatos kérdéseit. Vegye igénybe a szolgáltatást

- az ingyenesen hívható telefonszámon: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bizonyos szolgáltatók számíthatnak fel díjat a hívásért),
- a rendes díjszabású telefonszámon: (+32 2) 29-99-696, vagy
- e-mailen: https://europa.eu/european-union/contact_hu

Információkat keres az EU-ról?

Online

Az EUROPA portál tájékoztatással szolgál az Európai Unióról az EU összes hivatalos nyelvén: https://europa.eu/european-union/index_hu

Uniós kiadványok

A következő címen uniós kiadványok tölthetők le/rendelhetők meg díjmentesen/fizetés ellenében: <https://publications.europa.eu/hu/publications>. Ha bizonyos ingyenes kiadványokból több példányra van szüksége, rendeljen a Europe Direct központtól vagy hazájának helyi információs központjától (lásd: https://europa.eu/european-union/contact_hu).

Uniós jogszabályok és kapcsolódó dokumentumok

Az EUR-Lex portálról bármelyik hivatalos nyelven letölthetők az EU jogi tartalmi és az 1952-től megjelenő jogszabályai: <http://eur-lex.europa.eu>

Az EU által gondozott nyílt hozzáférésű adatok

A nyílt hozzáférésű adatok európai uniós portálja (<http://data.europa.eu/euodp/hu>) uniós adatkészletekhez biztosít hozzáférést. Az adatok kereskedelmi és nem kereskedelmi célból egyaránt díjmentesen letölthetők és felhasználhatók.

Az Európai Unió
Kiadóhivatala